

Български Книжници.

ПОКРЕМЕННО СПИСАНИЕ

на

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ.

Урежда са

отъ

ДИМИТРИА МУТЪЕВА.

ЧАСТЬ II.

ЮНИА: КНИЖКА ВТОРА.

Съдържание:

- I Кратко изследованіе на българскѣ-тъ древность.
- II Българска-та Іераршія была независима отъ грѣцкѣ-тъ царо-грашкѣ патриршіи.
- III Рѣчь Професора Зеленскаго.
- IV Мысли отъ Н. Касапскаго.
- V Български народни пѣсни.
- VI Съвременна лѣтопись.

БЪЛГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ:

издаватъ ся два пѣти въ мѣсяцъ-тъ на 5 и 20 число.

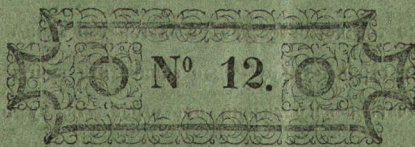
Цѣна-та на годишно-то издание (24 Книжки) іе:

Въ Цариградъ 5 медж. сребрѣни.

По всичко-то Турско 5 1/2 м. ср.

Въ Сръбїи, Влашко и Молдавиѣ 6 меджид. сребрѣни.

Една-та Книжка сама 1/2 м. среб.

ЦАРИГРАДЪ — ГАЛАТА

Въ Книгопечатницѣ-тъ на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

ИЗВѢСТИЕ.

Читатели-ты ся молѣхть да имѣхть
списхожденіе за дѣто не излизхть Кни-
жици-ти на отредено-то си врѣмя. При-
чина-та іе че главный-тѣ имѣ уредникъ
отсѣхтствува отъ Цариградъ.

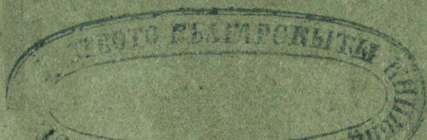
Оныя лица, кои-то сѣ дали или ше дадѣхть отъіеднахъ десять турскы
лири, ше земѣхть догдѣ сѣ живи безъ никаквѣ заплатѣ Българскы-ти Книжици
и по іедно тѣло отъ всѣхъ книгѣ, коіхъ-то ше издаде Българ. Книжнина.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ше дадѣхть отъіеднахъ пять турскы
лири, ше земѣхть догдѣ сѣ живи съ половинѣхъ заплатѣ Българскы-ти Книжи-
ци и по іедно тѣло отъ всѣхъ книгѣ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ше дадѣхть отъіеднахъ іеднахъ лирѣхъ
турскы ше земѣхть догдѣ сѣ живи безъ заплатѣ по іедно тѣло отъ всѣхъ
книгѣ не поголѣхъ отъ 5 (пять) типографическы листа, като заплати разнос-
кы-ти на возеніе-то ихъ, а за по голѣми-ти, ако ги приіемѣхть, ше заплащѣхть
относительно повече-то отъ пять-тѣхъ типографическы листа; а за Периодичес-
ко-то Списание ако го земѣхть, ше плащѣхть іедно бѣло меджидіе по малко.

Б. Д. Главно-то Настоіателство на Българ. Книжнинахъ има си печать, и
все, шо ся дава отъ странѣхъ-тѣхъ му - было занесъ или книгѣ - ше носи должнѣхъ
печати. Безъ тоіа печать всичко дадено отъ странѣхъ-тѣхъ му чете ся незаконно.

Б. Д. Нѣколко Книжки отъ № 10 ся испроведихъ безъ печать-тѣхъ по
погрѣшка. Настоіателство-то іе извѣстено за тѣхъ погрѣшкѣхъ, и за това да
чѣма никой нѣкоіе сумнѣніе.

Българскы Книжици.

ЧАСТЬ II.

1858. ІУНИА.

КНИЖКА ВТОРА.

КРАТКО ИЗСЛѢДОВАНИЕ

н а

БЪЛГАРСКЪ-ТЪ ДРЕВНОСТЪ

(Вижь Час. II. Книж. № 11, страница 100.)

КАКЪ УНИИ-ТИ БЫЛИ СЛАВЕНЕ.

Кога-то Унии-ти ся дигнѣли къмъ Западъ отъ по-Волжскы-ты страны, Історія-та ни казва че ударили, разбили, покорили или распѣдили Аланы, Готты, и другы таквы-зи не Славенскы народы, а не ны обажда да сѣ сторили нищо такова на Славены или на Анты-ты, презъ кои-то обаче непрѣменно сѣ минѣли за да пойдѣтъ въ Дакіѣ и Панноніѣ, а послѣ и въ нынѣшнѣ-тѣ Угріѣ, гдѣ-то си поставили и царскѣ-тѣ своѣ столнинѣ въ л. 378. На

Часть II. Книжка 12.

противъ казва ны Исторія-та че » Готаскыя-тъ Карль Винитаръ, кого-то Уни-ти были покорили, за да ся освободи отъ тѣхно-то господство, устремилъ ся оружіемъ на Анты-ты, кои-то и побѣдивъ повелѣлъ, за устрашеніе тѣхно и за отмыщеніе негли на Унины-ты, да распажъ на кръсть плѣненаго имъ царя Божа ведно съ неповинны-ты му сыновы и 70 вельможи (л. 376). Но Уинскыя-тъ царь Баламберъ му отвѣржалъ скоро за това свирѣпо безчеловѣчіе, пошедь връху му съсь войнѣ, и въ сраженіе-то при рѣкѣ Еракѣ убилъ го самъ съ рѣжъ-тъ си въ л. 377 » (1). Тія двѣ Исторически обстоятелства, Винитирово-то сирѣчь воеваніе и свирѣпо поведеніе противу Анты-ты, кога-то Уни-ти му были сами криви, и Баламберово-то нихно отмыщеніе и защищеніе, що друго показвать, освенъ еднѣ явнѣ сродственностъ между Унины и Анты, за коѣх-то тие-зи послѣдни-ти сѣ пріяли първи-ти, въ тѣхно-то първо нашествіе на земѣхъ-тъ имъ, като братія и свободители и защитители, та за това и Готѣи-ти сѣ искали послѣ да ги накажътъ, а Уни-ти сѣ ги пакъ скоро освободили и отмыслили!

Исторія-та ни научава и какъ Уни-ти и Славени-ти имали єдинаквы обичаи, и носили приличны одѣянія. На пр. Прискъ риторъ, ходившій самъ при Унины-ти, проводенъ, ведно съ другы, посланникъ при Атилъ отъ Греческаго царя Феодосіа (л. 448), оставилъ е намъ цѣло описаніе на свое-то посолство (2) въ кое-то описаніе забѣлѣжива нѣкои-си Уинскы обичаи, а тии обичаи явно ся отъ всякаго припознавать за Славенскы. Тамъ ся давало по села-та на тыя Греческы посланницы за іаденъе и пиянъе, на мѣсто жито просо, и на мѣсто вино, медъ (3). Тамъ и слуги-ти

(1) Journ. de reb. Goth. с. 28.

(2) Prisc. Enc. de legat. II. 3. p. 48-71.

(3) « Εὐχρηστοῦτο δὲ ἡμῖν κατὰ κόμας τροφαί, ἀντὶ μὲν αἴτου, κέρχρος, ἀντὶ δὲ οἴνου, ὃ μὲν ὅς ἐπιχωρίως καλοῦμενος » (Prisc. Enc. de legat. II. 3. p. 55). Замѣчательна е тука чистославенска-та рѣчь μέδος = медъ.

кой-то имъ послѣдовали и кой-то вѣроятно были Унии, приносили имъ за іаденье просо кой знае какъ наготовено, и за пїанье пиво отъ іачмыкъ направено, кое-то варварскы, то есть Уинскы ся наричало камость (1). Тамъ имъ правили всѣкъдъ различны посрѣщанія, уведенія гостепріемны въ дома-ты си, и угощенія по чистѣ Славенскы обичай, кое-то чинила даже и сама прежняя-та жена на Влада брата Аттилова (2). Тамъ ны показва и дѣвойкы-ты какъ излѣзли на посрѣщаніе царя Аттилы, и какъ вѣрвѣли послѣ наредѣ предъ него възспѣвающе пѣсны народны (3). Тамъ гледамы какъ Уини-ти си брѣснѣли главѣ-тѣ на около (4), точно какъ-то и днесъ іоще си іѣ браснѣтъ Българе-ти. — Іорнандъ преказва какъ по смърть-тѣ Аттилиноу (л. 453), сторили му надгробный обѣдъ (помин-кы) называемый страва (5), рѣчь іавно Славенска, ако и да іѣ

1) « Εκομίζοντο δὲ καὶ οἱ ἐπόμενοι ἡμῖν ὑπηρετὰς κέχυρον. καὶ τὸ ἐκ χρῆθαι χορηγούμενον πόμα καὶ οὐ οἱ βάρβαροι καλοῦσιν αὐτοῦ. » Id. ibid.) Сѣ-кы знае пиво-то такожде отъ іачмыкъ направено, кое-то и днесъ іоще обы-чать да пїѣтъ Руси-ти и го наричатъ квасъ, токо речи кмасъ = кѣ-масъ = камость. Нѣкой-си сличавать тѣзи рѣчь камость, съ Татарскѣ-тѣ кумѣсъ, Kumys. Но Кумѣсъ е пиво направено отъ кобилско млеко : черно мѣлко, наше питье, кобылскій кумузъ « говори Батый (Виж. Шафар. Слав. древи Т. I. Кн. II. стр. 127 примѣч). Любопытно е впрочемъ какъ Діонъ Кассій като свидѣтель очевидецъ приказва че Панонци-ти (припознаваемыи днесъ за Сла-вены) употреблявали такожде просо-то и іачмыкъ-тѣ и за іаденье и за пїа-нье. Οἱ δὲ πανόνιοι . . . τὰς δὲ κριθὰς καὶ τὰς κέχυρους καὶ ἐσθλοῦσιν ὑμῶν καὶ πίνουσιν » deo Cassius L 49).

2) Prisc. Ruc. de legat. II. 3. p. 56.

3) Id. ibid. p. 58.

4) Id. ibid. p. 59.

5) Jorn de reb. Goth. с. 49. Тѣя надгробны поминѣкы правили и днесъ іоще и ги зовали Словаци-ти Каръ, а Поляци-ти Стипа. Правятъ такива поминѣкы слѣдгробныи и днесъ іоще и наши-ти Българе за Богъ да прости, и ги наричатъ струванія. Тѣя рѣчь струванье съ Іорнандовѣ-тѣ страва има, какъ-то ся види твърдѣ големо сношеніе и при-личность. Еда ли не е щаль и той исто-то да покаже, а погрѣшно вмѣсто струванье е писалъ страва?

нема днесъ въ употребленіе. Тойже казва че тога конници избраи измежду най благородны-ты отъ народъ-тъ сторили около мрътвецъ-тъ тиченія и игры обикновенны въ такыва обряды ⁽¹⁾, точно какъ-то и Несторъ повѣстуваче Славенски-ти племена именующія ся Радимичи, Вятичи, Севери и Кривичи, имали такъвъ-зи обычай, кого-то наричали трызнь ⁽²⁾. — Прокопій пише че Славене и Анти-ти живѣли и ся хранили жестоко и пренебрежно какъ-то и Унни-ти, кои-то нарича Массажети ⁽³⁾, че и тии какъ-то и онии были пълни съ нечистотъ, и че лукавство и лошевинъ немали никакъ у себе си, но были прости и чистосердечни, какъ-то и Унни-ти ⁽⁴⁾. Истый прокопій казва че Венети-ти, сирѣчь Славене-ти, имали тождественны обычаи сътъ Унны-ты ⁽⁵⁾.

¹⁾ Jorn. ibidem.

²⁾ « А Радимичи и Вятичи, и Севери единъ обычай имяху... И аще кто оумряше въ нихъ, творяху трызну надъ нимъ... Сиже обычаи творяху и Кривичи » (Несторъ Гл. а.). — « Тризна есть тоже что сраженіе поединокъ (простоя борьба), военная игра... (Виж. Шлец. у Нест. Т. I. стр. 223).

³⁾ Прокопій многажды нарича Унны-ты Массажеты: « Αἰγὼν δὲ ἦν Μασσαγέτας γένος, οὗς νῦν Οὐννοὺς καλοῦσι » (de bell. Vand. I. 11 p. 205). — « Τοῖς Οὐννοῖς περιπεπτωκότες ἀπώλοντο πάντας· ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Μασσαγέταις ἀνὴρ... γέρας ἔχων ἐκ προγόνων ἐν πᾶσι τοῖς Οὐννικοῖς στρατεύμασι πρῶτος ἐς τοὺς πολεμίους ἐσβάλλειν » (ibid. I. 18. p. 210). — « ἡλπιζον γὰρ [οἱ Γότθοι], ἐπαδὼν τάχις αὐτῶν Οὐννων τὰς φαρέτρας ἐπιλείποι τὰ βέλη, κύκλωσιν τε αὐτῶν... ποιήσασθαι, καὶ δῖσαντες ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς τὸ σφέτερον ἄξειν· ἐπεὶ δὲ οἱ Μασσαγέται τοξότας μὲν ἀγαθοὶ ὄντες... » (de bell. Goth. II. 1. p. 388).

⁴⁾ « Διαιτῶν δὲ σκληρὰν καὶ ἀπημελημένην, ὥσπερ οἱ Μασσαγέτας, καὶ αὐτοὶ (οἱ Σκλαβῶν τε καὶ Ἄνται) ἔχουσι, καὶ ῥύπου ἥπερ ἐκεῖνοι ἐντελεχέστατα γέμουσι, ποιητοὶ μέντοι ἢ κακοῦργοι ὡς ἦλπισα τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀφελεῖ διασώζουσι τὸ Οὐννικὸν ἔθνος » (Proc. de bell. Goth. III. 14 p. 498.)

⁵⁾ Idem. hist. arcan. c. 7. p. 21—22.

Мнозина ветхи и нови писатели употребявать даже и имя-то Унны вмѣсто Славени. Така; Кедринъ казва че Унни-ти ся зовали Унни и Славене (1). — Константинъ Багрянородный повтара многожды глаголя положительно че Славене-ти ся зовали и Авари (2), а съ имя-то Авари подразумѣва онъ не също такъ нарицаемы-ты Авары но Унны-ты (3). — Беда достопочтенный пише че въ Германіи, между други народы, живѣли и Унни (4), за кое-то Шафарикъ говори: »Юще и Тунманъ (5) признавалъ за истинно че у Беда тука подъ имя-то Huni (Унни) разумѣются Славяне живущіе въ Германіи, и това е весма основательно (6).» — У Едда Саемундара, въ пѣсны подъ заглавіемъ Quida Guthrúnor Giukanottr, Славени-

1) «Οἱ Οὔννοι οἱ καὶ Σθλαβῖνοι» (Cedr. I. p. 386). Това може обаче и погрѣшно у Кедрина написано вмѣсто οἱ Οὔννοι καὶ Σθλαβῖνοι, понеже Теофанъ (р. 197) за исто-то историческо обстоятелство пише: Οὔννοι καὶ Σθλάβοι.

2) «Ἐθνὴ Σθλαβινῶν, οἷτινα καὶ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο. — Σχλάβοι οἱ καὶ Ἄβαροι καλοῦμενοι — οἱ Σχλάβοι καὶ οἱ Ἄβαροι» (Const. Porph. de adm. imp. c. 29. p. 86, 87).

3) Какъ съ име-то Авары Багрянородный именувалъ тука Унны-ти и Унны-ты Аттилины, то ся явно види и отъ лѣто-то 449 въ кое-то та може (р. 91—92) истыять казува че тѣи Авари завладѣли града Салона въ Далмаціи и испѣдили Римляны-ты на край-море-то, и найпаче отъ това что истыять пакъ на друго мѣсто называва Аттилъ царь Аварскы: τοῦ δὲ Ἀττίλλα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀβάρων... (Const. Porph. de adm. imp. c. 28). Сѣкы наистина знае че по него время Авары-ти ги нѣмаше юще никакъ въ тѣя страны, и че само въ л. 557. минѣли тѣи отъ Асіи на Доно-Волжскы-ты области а Унни-ти съ Аттилъ въ речено-то 449 лѣто владѣяхъ на сичкы-ты придунавскы страни а имажъ столицѣ-тъ си въ Угрии.

4) Sunt autem (in Germania) Fresones, Rugini, Dani, Huni, antiqui Saxones, Boruchtuarii (Beda Venerabilis, Hist. eccles. L. V. c. 10).

5) Tunmann Unters. üb. nord. Völk. p. 131.

6) Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. II. стр. 257.

ти ся вообще Унни называвать, кое-то довольно ясно показывать и приводими-ти тамо имена на унскы юнацы, на пр. Jarizleft, т. е. Ярославъ, и Jarizs Cag, т. е. Ярожиръ ⁽¹⁾. Въ други сказанія градъ-тъ Valzburg, въ кого-то живѣли Славяне Венети, называвася главный градъ Унновъ ⁽²⁾.— Хелмодъ говори че Русія, защо-то обитали въ ней нѣкогда Унни, называвася такожде Хунигардъ (Chunigard), то есть Унска Земля ⁽³⁾ » понеже въ Скандинавскія-тъ языкъ gardn значи не само градъ, но и земль, край, область. Тойже Хелмодъ пише че, по Саксонски, Славене-ти ся зовали пси, то есть кучета ⁽⁴⁾, кое-то нѣкои-си

¹⁾ Edda Saemundar II. p. 303-304, гдѣ-то переводчики-ти на стр. 882. пишуть: « Въ Сѣвернѣ-жт Германіѣ ветхы-ты тамошны жители днесь общенародно Унни (Hunen vel Huinen) нахывавать, и надгробны-ти имъ могилки (Hunenbete, сирѣчь Унскы легка именувать. А имамъ за вѣроятію че оныя, кои-то ся исперво Славени, а послѣ... Винди или Венеди нарицали, наши-ти праотци сжгы зовали Унны. »

²⁾ Vilkinga Saga c. 58.

³⁾ Helmold L. I. c. I. « Haec (Russia) etiam Chunigard dicitur, eo quod ibi sedes Hunorum primo fuerit. » Шафарикъ замѣчае че тука рѣчь-тж Hunorum е тождественна съ рѣчь-тж Slavorum. [Шафар. Слав. древн. Т. I. Кн. II. стр. 259 примѣч. 40]. — Ето пакъ за имя-то huni и chunigard шо пише Савеліевъ. « Обры (по Латин. Avari, по Греческому произношенію Авары) не есть собственное имя: obr по Чешки, obrin и обог по Словацки... Значить Gigas, исполинъ, великанъ, гигантъ; hüne на древне-нѣмецкомъ значить тоже gigas. Вотъ по чему жители тевтонской или Рейнской Германіи звали Гуннами тотъ самый народъ, который и у жителей Восточной или великой Германіи т. е. у Славянъ, извѣстенъ былъ подъ именемъ Обровъ. По этой же причинѣ Скандинавы до позднѣйшихъ временъ звали нашу землю Chunigard. Римляне и Греки заимствовали оба эти имена отъ жителей тевтонской и Славянской Германіи. » (И. Савеліевъ истор. сѣверо-восточн. Европы Статья у Маякѣ 1841 по XXI стр. 177-178). Остроумно е това толкованіе, но е, мыслимъ, согласно съ истинѣ-тж.

⁴⁾ « Saxorum voce Slavicane vocantur » (Helmold. L. I. c. 16).

толкувать по това что въ Скандинавския-тъ языкъ hund Нѣмскыи-тъ hund значи песь сирѣчь Куче. — Славенскыи-ты оныя потомцы, кои-то ся сѣ населили въ Швейцаріѣ то есть въ Славетіѣ (Suisse) въ Валлійскыи-тъ округъ (Canton) близо при града Granges (Градецъ), въ села-та Крименца (Crimenza = Кременица), Лукъ (Luc = Лука), Висойе (Visoye = Вышнее), Грона (Grona) и д. т. иднесь іоще тамошни-ти Нѣмци-гы называвать. Унны, Nuni (¹).

Шафарикъ, кой-то привождя сички-ты горны свидѣтельства, заключава обаче, не че Унни-ти были Славене, но че Славени-ти имали за много время сосѣдство и сношеніе съсѣ Унни-ти, та за това гы уже иноплеменници-ти назовали Унни (²). Но мы не смы на това мнѣніе, а мыслимъ, на противъ, че Славяни-ти ся зовали Унни, защо-то были единоплеменни съ нихъ, не, ако щешъ, че Славени-ти были, Унни, то есть че дошли отъ Унскыи-ты, сирѣчь отъ Доно-Волжскыи-тъ страны, но че Унни-ти были и тіи, като други-ти, Славене, сирѣчь че Славянскыи-тъ родъ ся простиралъ даже до речены-ты Доно-Волжскыи-тъ страны. Така само можтъ да ся истолкувать сички-ти історически обстоятельства, и да ся рѣшаютъ сички-ти затрудненія касателно до той-зи важный Славено-Унскыи-тъ предметъ.

Мы не ще ся запремъ вече да ся боримъ съсѣ кои-то думать че Унски-ти имена не были Славенски и заключавать за това и че Унны-ти не были Славене. И звѣстно е първо, че по много-то Унски или Славенски имена не ни сѣ дошли право и непогрѣшно написани отъ чжды-ты Греческыи или Латино-Франскыи писатели, и отъ тамо ся разумѣва колко быхмы и ни погрѣшили, ако бы да сѣдимъ отъ такви-зи криво написаны, имена за проис-

¹) Maltens Bibl d. Weltk. 1834. Bd. I. S. 23-50.

²) Шафар. Том. I. Кн. стр. 259-260.

хождение-то на единъ цѣль и многочисленъ народъ. ¹⁾); второ и сами Славени-ти, какво-то и днесъ іоше Българи-ти и Греци-ти *ὁμογενεῖς* промѣнுவать и преображавать си отъ малкы имена-та така що се веке почти не познавать. На пр. отъ Драганъ станѣло Ганьо, Гандьо, Ганчо, и Драганчо; отъ неупотребимо-то Божо, станѣло Бошко, Боньо, Бончо и Божиль; отъ Никола, станѣло Кольо, Кочо и Николчо; отъ Василь, станѣло Василчо и Вичо; отъ Драгана, Гана, Ганка; отъ Стояна, Стойка, Тоша; отъ Недѣля, Неда, Неша; отъ Драгоя, Гойо, Гойко, Гойчо; отъ Драгича, Дичо; отъ Димитрія, Димо, Димчо, и пр. и пр. Третьо, и чужди, на пр. Татарскы или Фінскы, нѣкои имена да ся употребили наистинѣ Унни-ти, пакъ не бы могли само за това да ся отсѣдять и отхвърлятъ като чужди, понеже, какъ-то и выше (стр. — 93) рекохмы, твърдѣ лесно сѣ могли, като жители на крайности придѣлы Славенскаго рода, да си заематъ имена и отъ свои-ты иноплеменны сосѣды, отъ кои-то сѣ си вѣроятнo и жены даже земали; а сѣкы знае общыя-тъ обычай що имать родители-ти да си называють дѣца-та на бащино и на майчино си имя, като за продолженіе на своя-тъ челядный родъ. За такова тождество въ Славенскыя-тъ языкъ съ нѣкои-си чужды рѣчи или имена Шафарикъ твър-

¹⁾ Мы выше (стр. 91—93) говорихмы за това, и представихмы довольно имена испърчены и преобразены като да ся непознавать; но казвамы и тутъ же находимъ въ писатели-ты такыя Славенскы имена, кои-то ако да не ны го казвахъ сами тѣхъ, никогда не быхмы припознали за Славенскы. На пр: имена-та Хилвудій (*Χιλβουδιος*) у Прокпія (*de bell. Goth. p. 496*), Даврагеза (*Δαβραγέζας ἄνθρωπος*) у Агаѣія (III, 21) у Суаруна (*Σουαρουνας, Σκλάβος ἄνθρωπος*) также у Агаѣія (IV, 20), звучать ли по Славенски? Никакъ, обаче сѣ чисто Славенски.

дѣ праведно говори: » можно полагать что Славяне и Чудь, сосѣдя на
» сѣверѣ съ незапамятнаго времени на безмѣрномъ пространствѣ и
» имѣя взаимныя между собою сношенія, уже въ глубокой древности
» сти помѣнялись другъ съ другомъ многими словами и обычаями,
» хотя и нельзя этого подтвердить сильными доводами по недостатку
» древнихъ чудскихъ [приложи и Славянскихъ] памятниковъ » (1)

Това и да е тъй, обаче съсъ едно добро вниманіе мы намѣрямы пакъ много Унски имена, кои-то очевидно показватъ своѣтъ Славянщинѣ.

Баламиръ (Balamir) или Баламберъ (Balamber), имя така двояко писано отъ истаго писателя Юрнанда (2). — То е іавно Славенско-то имя Бѣломиръ или Владимиръ испърчено.

Улдъ (Uldes). — То е такожде іавно Славено-Българско-то Владъ.

Харатонъ (Χαράτων) — То е по видимому Греческо, а понеже нема никоѣ причинѣ да речемъ че Унни-ти употребили Греческы имена, ще кажеме съ по голѣмъ вѣроятность че то не е друго освенъ Славено-Българско-то имя Радо, Радоя преведено на Греческы Χαράδω, понеже радость значи Χαρά: а защо-то Славенско-то слово д е дебело, и ся сближива паче съ Греческо-то т нежели съ δ, и за да дадѣтъ въ тоеже время Греческы образъ и Греческо окончаніе на това имя, написали го Χαράτων. Такивы именны преводы и промененія има много въ Исторіѣ-тѣ, и е излишно да привождамы свидѣтельства. Выше (стр. 129) видѣхмы на пр. у Хелмолда че по Саксонскы Славене-те ся зовали пси, т. е

(1) Шафр. Слав. древн. Т. I Кн. II стр. 239.

(2) Видѣть какъ ся искривляють различно имената и у самы-ти писатели. Това имя наистинѣ Юрнандъ го перво (de reb. Goth. с. 24.) пише Balamir, а послѣ (ibid. с. 48) пакъ по криво Balamber!

huni; по горѣ (стр. 88-91) видѣхми пакъ че имя-то Финни или Фенни е было така на Германскы преведено отъ Скандинавско-то тождезначущее Suoma Laïnen. Въ древны-ты Греческы и Латински писатели имя-то Ραιτοί Rhaeti произшедшее извѣстно отъ Ρετοί = Ρητοί, е несумнѣнно преведено отъ имя-то Словене, съ кое-то видимъ у ветхы-ты Славенскы памятници че ся именovali Славени-ти, като че имали сами слово та ся разбирали помежду си, кага-то ближни-ти си народы, назовали Нѣмцы, като че были нѣми, защо тѣмъ имъ языкъ-тъ не разбирали. Но и Славене-ти така нѣкога си преводили чужды-ти имена на свой языкъ; така на пр. вмѣсто Леонъ (Λέων) писали Левъ.

Роиласъ (Roilas). — То е явно испърчено отъ Роеславъ, какъ-то Roilas е станжло отъ Боеславъ, Venceslav отъ Вышеславъ, и пр.

Руя (Ροῦας). — То е Славено—Българско-то имя Руйо или Груйо. Юрнандъ, като за да вмѣсти слово-то Г въ това имя и да му даде Латинскы образъ, написалъ го пакъ той Rugulas. Виджъ какъ ся правять и приправять лесничко Славено—Унскы-ты имена.

Мундіухъ (Μουνδιούχος). — То е явно испърчено като да ся не познава, обаче и съсъ това пакъ ся види да е имя Славенско, защо е устроено като много и други югославенски рѣчи, на пр. Сплухъ, лежухъ, копюхъ, лѣнюхъ, козухъ, и прч. Така може да е было и речено-то имя Мждюхъ, спорядъ мнѣніе-то на нѣкои-си учены че буква-тъ ж имала въ себе си нѣкое-си носово произношеніе, като да ся чува въ изговоръ-тъ ж = ои или уи. Можило би іоще то имя да е Мъндюхъ или Мъндыхъ, или Мъндушъ и сложено отъ рѣчи-ти мънѣж т. е. мнѣж (δοκῶ = съ-камъ, мыслиж) и духъ или дыхъ или душа (πνεῦμα, πνοή, ψυχή) въ старо—Българския-тъ языкъ мънѣ значи и менѣ (minus, μῆλον), кое-то ще каже малко, и отъ кои-то ся станжли рѣчи-ти менѣ,

меньше, меньшій, уменшаю, и прч., и тога Мьньдухъ или Мьньдушъ ще знаменова чловѣкъ съ малѣкъ духъ или малодушень (μικροῦ πνεύματος, μικρόψυχος).

Аттила (Ἀττίλας). — То много вѣроятно е было Тиланъ, сирѣчь Тѣланъ отъ славенскѣ-тѣ рѣчь тѣло, коя-то Българе-ти и днесъ юще по нѣкои мѣста, като въ Котель и другы, произносятъ тило. Отъ истѣ-тѣ рѣчь производимо, може да е было и Тыльнъ, сирѣчь тѣльнъ (тѣлень, тѣльный = тлѣсть, дебель) кое-то ся признаси като тиланъ или тиланъ, и ся сближава така много съ рѣчено-то имя писуемо по Греческы въ венителный падежъ Ἀττῆλλα, гдѣ-то, за да го погрѣчатъ негли юще по много, приложили сѣ едно α и едно τ. Може то да происходи и отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь тыль значущѣй грѣбъ, и тогава тыланъ ще каже грѣбать. Може юще да происходи отъ рѣчь-тѣ теле, кое-то такожде Българи-ти произносятъ тиле, а какъ и това е вѣроятно, увѣрявамы ся и стѣ имя-то Τέλεσις что ни казвать Вузантийци-ти че носилъ въ 7-тъ вѣкъ единъ Българскы Краль, и кое-то явно е така писано вмѣсто Телець отъ Грецы-ты кои-то немѣтъ ц. — Но ведно съ сичкы-ты тыя вѣроятности, минува ны презъ умъ-тъ и една мысль, кой-то ся усмѣлявамы да представимъ на разсужденіе-то на наши-ти читатели. Менандръ (Епс. leg. р. 109) называва рѣкѣ-тѣ Волгѣ такожде съ имя Аттила. Отъ тамо дали не бы можилъ правдоподобно да заключи нѣкой че, какъ-то рѣка-та Волга или Болга ся именovala отъ иностраны-ты Ателъ и Аттила, така и собственно-то имя Болгѣ ся промѣнило отъ нихъ и ся писало Аттила? Знаино е дѣйствительно че много рѣкописни Български царственници понянувать единъ Българскы Краль на имя Болгѣ, ако и да го полагають много время предъ Аттила; Вузантийци-ти Генесій и Леонъ Діаконъ нишѣтъ и тѣи, какъ-то више (стр. 44) видѣхмы, че Българи-ти ся назвали така отъ Болга своего начальника.

Влида (Βληδισα, Bledas). — То не ще толкуванье: Видися че е върло много обыкновенното между Българи-ты имя Владъ отъ кое-то правятъ и Владко. Между други-ты Славены, то ся по-обычайно зове Владиславъ.

Денгизихъ (Δεγγιζιχ). — То много прилича да ся рече Ден-ничій отъ слово-то Денница; но първо Гречески-ти писатели не го сички-ти пишѣтъ еообразно, но едни го Δεγγιζιχ, други Δεγγιζιχ, а други пакъ Διγγιζιχος начертаватъ, и не знае чловѣкъ на кои да ся основе; а второ Юрнандъ го весма инакъ писалъ Dincio, кое-то ако е по право, безъ сумнѣние ще представлява исто-то днешнее Българско имя Тинчо ὁποροισκόν τοῦ Τίνου, кое-то извѣстно происходитъ отъ Тихонъ (= Тихый, Ἠσυχος).

Доволни сѣ тѣя имена за примѣръ и на други-ти, отъ кои-то, пакъ повтарямы, и ако има нѣкои наистинѣ чужди, то пакъ не е довольно да покаже че Уни-ти были Монголи или Фин-ни: тѣ сѣ неусомнѣнно, какъ-то ся выше доказа, Славене.

Ако Уни-ти сѣ были Славене, разбира ся че и Българе-ти, като Уни, были сѣ такожде Славене; обаче нѣка кажемъ нѣщо особно и за нихъ.

КАКЪ БЪЛГАРЕ-ТЕ БЫЛИ СЛАВЕНЕ.

Характеръ отличителенъ одного народа е языкъ-тъ кого-то говори. Българе-ти отъ незапамятны времена говорятъ чисто Славенскы, и по това нема сумнѣние че днесъ ся тѣ почитѣтъ за Славены. Но дали сѣ были и всякога такыи, или сѣ говорили въ началѣ други нѣкой языкъ, кого-то сѣ послѣ промѣнили и забра-вили, и вмѣсто него прѣли, какъ-то казувать нѣкои-си, Славенскы-тъ кога-то прешедше Дунавъ-тъ дошли та ся населили въ нынѣшня-тъ Българіѣ обитаемѣи тогда отъ Славены? Тамо е въпросъ-тъ.

За да ся разрѣши положително той-зи въпросъ, требовало бы да имаы нѣкои остаткы отъ языкъ-тъ, кого-то Българе-ти говорили преди свое-то на Дунавъ-тъ преселеніе. Но таквы-зи остаткы къ сожалѣнію никакъ не имаы, по това що Българе-ти до Күрилла и Меѳодіа немали писмена, а чюжди-ти писатели не ны оставили отъ тѣхъ почти нищо друго, освень нѣкои собствены имена, и тыя вообще испърчены и ущърбены.

Спорядъ това оскудно обстоятелство нашей древности, нѣкои учени, основающе ся на 1° що Българе-ти ся зовали Унни, а Унни-ти были какъ-то мыслятъ, Татари или Фінни, 2° що Българе-ти дошли отъ за-Донскы-ты страны гдѣ-то, казвать, не живѣли Славене, и 3° що сохраненни-ти древни Български имена были вообще, какъ-то мнятъ, не Славенскаго происхожденія, заключаватъ че Българе-те не были отъ край Славяне.

1° Българи-ти, какъ-то и други За-донски народи, какъ-то и сами Славяне-ти по нѣкой пѣть, зовали ся наистинѣ, отъ Греко-Латінскы-ты писатели, Унни; (1) това мы више (стр. 60—73) видѣхмы и доказахмы. Но видѣхмы и доказахмы пакъ (стр. 73—94) че и сами собственно така называемы-ти Унни не были нито Татари нито Фінни, и по това нито Българе-ти можътъ да сж были таквы-зи.

2° Какъ ся дошли Българе-ти отъ За-донскы-ты страны, а именно изъ Асійскѣ-тѣ Сарматіѣ, отъ рѣкѣ-тѣ Волгѣ, или, спорядъ Нестора, отъ Козары-ты, то есть изъ тыяже страны, кои-то

(1) Защо ли сж ся така зовали, не знае никой. Негли Унни е было писано вмѣсто жнни, и това вмѣсто жнни = вѣнди = вѣнди = венди: или вмѣсто жнни = анти. Какъ да е да е, сравни Славенскѣ-тѣ рѣчъ уне коя-то значи добро, съ другѣ-тѣ Славенскѣ рѣчъ благо коя-то такожде значи добро, и мысли какъ прилича да ся сж назвали унни - ти отъ прѣж-тѣ, а Българе-ти отъ вторѣ-тѣ.

послѣ обладавали Козары-ты, и то не значи нищо, понеже видѣх-мы по горѣ (стр. 98-99) че юще въ 1-тъ вѣкъ предъ Р. Х. живѣли Славене въ тѣя страны, и (стр. 96-97) че въ 6-тъ вѣкъ по Р. Х. Антски-ти бесчисленни племена ся простирали много на сѣверъ и на востокъ отъ Дона. Убо и спорядъ това нищо не възбранава да кажеме че и Българе-ти, кои-то испърво ся именовали Уинни, Утургуры, Кутургуры и проч, были или часть отъ Анты-ти, или особно Славенско племя.

3° Колко-то за имена-та древне Българскы, мы не щемъ да повтарямы тука все что по горѣ (стр. 91-94 и особливо 130-135) казахмы и за Унскы-ты имена, то есть че, и ако да ся не види прямо въ сичкы-ты, за кои-годѣ обстоятелства, тѣхно-то Славенско происхожденіе, то не бы было само довольно за да речемъ че Българи-ти не сж были Славени, понеже и днесъ юще ся нахождатъ между Българы-ты, (какъ-то и у Русы и у Сърбы) имена безъ никое значеніе, или защо были отъ край испърчени и исхабени, или защо сж естествомъ не значителни, какъ-то, на пр: Груйю, Дачо, Люлчо, Люцканъ, Гриша, Ваня, Неша, Маша, Цона, и проч. Но ради любопытства, и защо-то тѣя имена ся четжтъ за самъ остатъкъ отъ древныя-тъ Българскы языкъ, нека прегледамы особливо и нѣкои-си отъ речены-ты древны Българскы имена за да видимъ дали и не приличатъ на Славенскы.

Кровать, Кувратъ Куратъ (Κρόβρατος, Κοῦβρατος, Κοῦρατος) — Три разни писанія на едно и тоежде имя, първо-то отъ Оеофана, а двѣ-тѣ послѣднія отъ Никифора намъ оставени. Ако първо-то е, какъ-то ся види, най право написано, то явно е че происходи прямо отъ Славенскж-тж рѣчь Кровь, коя-то по Българскы ся е писала и ся пише кръвь или кървь, и отъ неѣж речено-то имя бы ся такожде писало кръватъ или кърватъ. За това и

отъ речены-ты писатели единыя-тъ го писалъ *κοῦβρατος*. а други-тъ (вм. *κοῦβρατος*), *κοῦβρατος* и *κοῦρατος*, понеже у Българы-ты буква-та *ъ* ся произноси като *ж*, и *ж* почти като *у*, а слогъ-тъ *кръв-* ся произноси и *кръв* и *кърв*, какво-то и въ други много рѣчи, кога-то отъ три согласи что ся состава единъ слогъ, средньо-то е *р* или *л*. На *пр*: *дрѣтъ*, *дѣрътъ*; *крѣстъ*, *кърстъ*; *прѣтъ*, *пѣрътъ*; Българинъ, Българинъ; Вълкъ, Вълкъ, дѣлъг, дѣлъг. и *пр.* и *пр.*

Баянъ, Васианъ, Бать-Баянъ, Бать-Баеганъ, Ва-
цианъ (*Βαϊανός*, *Βασιανός*, *Βατβαιαν*, или *Βατβαίην*, *Βατbas. εἰπν*,
Βατζαῖαν.) — Пятообразни писанія на едно и тожде
имя, оставени намъ, първи-ти двѣ отъ Нѣкифора и по-
слѣдни-ти три отъ Оеофана, спорядъ различни-ти имъ съхране-
ны ржкописи. Видите колко вѣрно ся сж съхранили древни-ти
Български имена въ Греческы-ты писатели! Не могатъ воистинж
да сж были и пять-тъ писанія прави, но ако вникнемъ добрѣ, ще
познаемъ че най- вѣроятнo право ся види да е първо-то Баянъ,
кое-то и днесъ юще употребяватъ Българе-ти ⁽¹⁾, и кое-то явно
происходи отъ Славенскж-тъ рѣчь *баѣж*, коя-то и днесъ юще у-
потребяватъ и тай-просты-ты Българе *баѣж* дѣте-то вмѣсто пре-
спивамъ дѣте-то, или да ти побѣѣж вмѣсто да ти по-
чародѣѣж.

Котрагъ, Контрагъ (*Κοτραγός*, *Kontragus*). — Отъ то что
първыя-тъ слогъ на това имя ся е писалъ и *ко-* и *кон*, види ны
ся че по Българскы писано треба да е съ *ж*, по това что буква-
та *ж* скривала, какъ-то вообщо мислятъ мнозина учени, нѣкое но-
сово произношеніе съсъ гласъ приличенъ на *ы*, така що *ж* да е
като равно съ *он* или *ун*. Ако е тѣй, имя-то Котрагъ, весма

(1) То имя е первоначально Байо, а отъ него става Баянъ, какъ-то отъ Стойо,
Стоянъ, отъ Люцо, Люцко, Люцканъ, отъ Мильо, Миланъ, отъ Драго, отъ
Вѣльо, Вѣлчо, Вѣлчанъ, и пр.

въроятно е станѣло, отъ Славено-Българскѣ-тѣ рѣчь кѣдрѣ, кѣдрагѣ, като да рече кѣдрявъ. А то е толико паче въроятно, що Проконій пише исто-то имя *Κουτουργούρ*, (Кѣдѣргорѣ) и производи отъ него племя-то *Κουτουργούροι*, какъ-то Оеофанѣ и Никифорѣ го пишѣтъ *Κοτράγος* и го показватъ началникъ на Българомъ соплеменно-то племя *Κοτράγος*.

Алзекко (*Alzeco*). — Това имя го нема у Византійцы-ты за да видимъ какъ они какъ бы го были написали а само у Павла Діакона го по Латинскы така начертанно намѣрямы, за то и праведно можемъ да ся усомнявамы че не е негли право написано. Обаче Русо-Славянско-то ветхо и ново имя Олгѣ весма справедливо е могло да стане *ὑποκριτικώτερον* Олжеко, кое-то по Русскы ся произноси Алжеко = *Alzeco*.

Аспарухъ (*Ἀσπαρούχ*). — Мыслимъ че Византійцы-ти сѣ го писали Аспарухъ вмѣсто Аспаругѣ, какво-то Константинъ Багрянородный писалъ *Ὀσροβουσίπραχ*, вмѣсто Островный прагѣ, и *Βουλυνήπράχ*, вмѣсто вѣлный прагѣ (1); и въ такѣвъ случай това имя, като показва довольно происхожденіе-то си отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь аспра (Видѣ цвѣта), ще да ся види че има и тупъ и характеръ и образъ совсѣмъ Славенски.

Тервель или Тербелѣ (*Τέρβελις*, *Terbelis*). — Не ще много мысленье за да ся каже че това имя е явно сложено отъ двѣ Славенскы рѣчи: тре, и велій или бѣлый. Първа-та ся е писала по Древне-Българскы трѣ и произносила като тѣр. Така ся е писало Тръново и произносили, какъ-то и до днесъ, Тръново сѣмъ знае че тая рѣчь, соотвѣтствующая съ Греческѣ-тѣ равно-силнѣжъ *Τρις*, прилагася е на нѣкои рѣчи за да имъ даде степень превосходительства, на пр: тресвятѣ, *Τριτάτος*, трегубѣ, *Τρίπλοος*.

1) *Const. Porbhyr. de adm imp. c. 9. p. 60.*

Треклѣть, Τρεκατάρατος, треволненіе, Τρεχυμία, и проч. Така и наше-то тука имя е было или Тревелъ = Тревелій, сирѣчь много великъ Τρεμεύγιστος, или Требѣлъ = Требѣлый, то есть много бѣлъ, Δεουόβѣτος, или вѣрло слободенъ, πάνυ ἐλεύτερος, зацо по Старославенски бѣлъ значи и слободенъ.

Комерсій или Кормесій (Κομέρσιος, у Феодана, comesi-us у Анастаса). — Кое ли отъ двѣ-ты писанія е по право! Види ны ся да е второ-то, и тогава явно происходи отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь Кормъ, по Български Кърмъ, кърмило, кърмѣж, като да речешъ Кормесій = Кормесь = Кърмець, то есть кърмитель; може да происходи и отъ Славенскѣ-тѣ подобно рѣчь корма (по Гречески πηδάλιον, по Турски дюмень), като да рѣчемъ че кормесій = кормчій πηδαλιούχος, дюменджи).

Телѣжъ или Телець (Τελέσιος, Τελετίς, Teletzis). — Треба ли и тука толкуваніе? Първо-то отъ тыя двѣ писанія на едно и тоеже имя происходи отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь телѣга, коѣ-то днесъ Българи-ти зовѣтъ по просто талига, и тогава телѣжъ произносимо телѣшъ и отъ тамо Греческо-то Τελέσιος като да речешъ телѣжникъ. Второ-то произходи отъ Славенскѣ-тѣ рѣчь теле, и значи сѣщо-то что е и писано телець, ταῦρος.

Савинъ или Сабинъ (Σαβίνος, Sabinus). — И днесъ юще Българе-ти употребяватъ имя Сѣби, происходящее явно отъ себе, себѣжъ. Това имя Греко-Латински-ти писатели го промѣнили и представили като че е Латинско-то имя Sabinus Сабинусъ.

Паганъ, или Вайянъ (Παγανός, Βαϊανός), — Явно е че тука Гречески-ти писатели, вмѣсто б кое-то немѣтъ, писали единъ π а други β; и вмѣсто я, кое-то такожде немѣтъ, писали единъ γ а други ια. Положи вмѣсто чюжестранны и злѣ употребены-ты тыя буквы Славенскому языку собственно принадлежащы-ты б и я, и ще ви-

лишь какъ Παλαυδς и Βαυδς ще стапуть чисто Славенско и Българско имя Баянъ.

Телерь, Телеригъ, Телерихъ, Елерихъ, Пеллеригъ, Черигъ (Τέλερος, τελέριος, Τελέριχος, Ελεριχος, Παλλέριος, Τζέριος). Етошестъ различни писанія на едно и тоеже имя. Кое е право и кое не е криво? Вѣроятно е паче да сж сички-ти криви. Обаче совсеме това види ся пакъ отъ двѣ-ты му началны начертанія Τέλερος, τελέριος, кои-то соотвѣтствовать довольно съ Телерь, Телерый, че то има окончанія Славенскы, какъ-то и коренъ Славенскы и слѣдовательно было е прозвание Славенско.

Кардамъ (Καρδαμος, Καρδάμης). — Весма вѣроятно сіе имя происходитъ отъ Корда рѣчь Славенскъ значущѣхъ саблѣхъ, и е было Кордянь произносимо по Русскы обичай Кардянь; а Греци-ти не имѣюще я, писали сж вмѣсто него а, и промѣнили н на м като ближили едно съсъ друго, дали на имя-то и едно Греческо окончаніе, кое-то единъ писалъ ς а други ης и така направили Κίρδαμος и Καρδάμης.

Крумъ, Крумъ, Хруинъ, крума, Кремъ, Крувъ (Κροῦμος, Κροῦρος, Κροῦμος, Chronnus Crumas, Κρέμ, Κροῦρος). — Видите колкообразно писаніе за едно толкова просто и кратко имя! Ако добръ обаче премислимъ, ще видимъ че малка-та разлика коя-то ся находи между сички-ты тия писанія довода ни пакъ да кажемъ че, какъ-то вишеречено-то имя Кормесій, така и настояще-то происходитъ отъ Славенскъ-тѣхъ коренихъ рѣчь кормъ, коя-то по Български ся пише и кърмъ и крѣмъ; и понеже произведено-то треба да е различно отъ онова, изъ кое-то происходитъ, треба да речемъ че най право е было написано Крумънь, зашто-то писано по Българскы крѣмъ и по Русскы Кормъ, значи страдателно нахраненъ, какъ-то Кърмець значи дѣйствително хранецъ. пытатель.

Мортагъ, Омортагъ, Мутрагъ, Крутагъ, Омври-

тагъ (Μορτάριον, Omor tag, Μορτίριον, Κρτάριον, Oδριτιγος). — Отъ тѣхъ различни писанія ако извадимъ Крτάριον, кое-то е явна погрѣшка у Кедрина, защо самъ Кедринъ на друго мѣсто го пише, като дру-и-ты, Μορτάριον, ще видимъ че въ сички-ты коренна рѣчь ся явава мрт коя-то по Български бы ся писала мърт или мрът, и отъ кой-то съ приложение на предлогъ-тъ съ, става смърть или емръть, рѣчь сжщественно Славянска. То ны стига да ны увѣриче и това е имя Славянско; а отъ неѣ произведено какво ли е было то имя на истина: Мрътягъ ли като да речешъ мрътвякъ или Омрътягъ, или друго нѣкое, то е намъ все едно.

Валдимиръ (Βαλδμερ) — И више (стр. 93) видѣхмы че Waldemar и тука виждамы че Βαλδμερ не е друго, и не може да е друго освенъ Славенско имя Владимиръ.

Борисъ, Богорисъ (Βορις, Βορίτης, Βόρις). — Освенъ что не сж имали б та ся го писали съ в, нѣкои отъ Гръцы-ты като уже по тѣсло и по ближно сношеніе имуще съ Българы-ты, писали вѣрно това имя Βορις, какъ-то го и въ Славено-Българскы-ты памятници находимъ написано, но нѣкои пакъ го поискривили и преправили на Βόρις, като да рекжъ Боорисъ. какъ да е да е, за него не може никой да има сумнѣніе че е чисто Славянско, защо и коренна-та му рѣчь находимъ и самъ Боръ, и сложенъ съ други части за составленіе на премного Славенскы рѣчи, на пр. бори, боріжъ, борьба, соборъ, и проч. И въ Русскы-ты Лѣтописи намѣрамы мнозинъ именуемы съ това исто-то имя Б о р и с ъ или Боришъ.

Ето какъ дойдохмы даже до время-то на Българско-то Крещеніе, кога-то веке ся превело св. Писаніе на Славенскы за ново-крещены-ти Българы, и не найдохмы ни едно почти имя отъ Българскы-ти началници, кое-то да не бы можило, или тѣй или онѣй, да ся покаже Славенско. Доказва ся убо и отъ тамо че древни-ти

наши соотечественници Българе, не были нито Татаре, нито Финни, но были чисти Славяне.

Но тая истина чи Българе-ти сж были отъ край Славяне, и говорили языкъ Славенскы, юще по іасна става като видимъ че временно разстояніе, въ кое-то полагать Българско-то смѣшеніе съ Славены-ты, кога-то уже начяли да ся учять отъ подданныцы-ты свои Славенскы, и тѣхно-то крещеніе, кога уже ся научили и преучили толкова що забравили негли совсѣмъ древнія-тъ свой языкъ и говорили само и чисто Славенскы, това, кажемъ, временно разстояніе и толкова малко, що не бы никакъ възможно было за толкова малко время да ся преобърнатъ Българе-ти отъ иноязычни на Славеноязычны. И дѣйствително преводъ-тъ на св. Писаніе на Славенскы за новопросвящени-ти Българы, не е былъ по късно отъ л. 863 по Р. Х; такожде преходъ-тъ на Българы-ты презъ Дунавъ-тъ и населеніе-то имъ какъ-то казвать, между Славены-ты въ нынѣшніѣ-тъ Българіѣхъ, не е было по рано отъ л. 679 по Р. Х., а какъ по напредъ. Българе-ти имали свое-то царство и населеніе задъ Дона, и тогава само, раздѣлившеся на петь чясти, минжли рѣшително и невъзвратно за насамъ, това ны доста іавно извѣстиятъ Нѣкифоръ и Феоданъ ⁽¹⁾. Убо отъ 679 до 863 има само 184 го-

Ето що пише Нѣкифоръ за това :

1) « Περὶ τὴν Μαιωτικὴν λίμνην, κατὰ τὸν Κώφιναν ποταμὸν, καθίσταται ἡ πάλαι καλουμένη Μεγάλη Βουλγαρία, καὶ οἱ λεγόμενοι Κότραγοι ὀνόφουλοι αὐτῶν. Ἐν δὲ τοῖς Κωνσταντίνου χρόνοις, ὅς κατὰ τὴν δύσιν ἐτελέυα (л. 642-668), Κουράτος τις τοῦνομα, Κύριος γενόμενος τῶν φύλων τούτων, τὸν θίον μεταλλάξας, πέντε καταλιμπάνει εἰσὺς... Οὗτοι.. ὀλίγου παρωχηκότος χρόνου, διέσχον ἀλλήλων, ἕκαστος αὐτῶν τοῦ λαοῦ ἴδιον μέρος ἀποτελεσόμενος. Ὁ, ὁ μὲν ἄ Βασιανός.. ἐν τῇ προγονικῇ γῇ διέμεινε .. ὁ δὲ β' λεγόμενος Κότραγος, τὸν Τάναϊν περαιωθεὶς, ᾤ-

дны, а въ токова время да ся преобърне единъ цѣль народъ като да не остане веке нищо отъ първия-тъ му языкъ, то бы было едно чудо, като онова що показалъ Богъ между Ноеви-ти потомцы на Вавилонскыя-тъ столпъ!

Но освѣнь това мы имамы точны исторически свидѣтельства кои-то показватъ че Българе-ти кои-то остави на Волгѣ въ древнѣ-тъ Българіѣ, были почитаеми за Славяны и говорили по Славенскы даже въ 10-тъ вѣкъ; а ако праотци-ти имъ были така Славене, какъ бы могли да не бѣдѣтъ Славене и сами тѣи отъ нихъ произшедшии и на Дунавъ въ Муссіѣ преселившиися Българе? Речени-ти свидѣтельства сѣ тѣя:

κίσε τούτων ἀντιχρὺ ὁ δὲ δ' τὸν Ἰστρον διαβάς, ἐν Παννολίᾳ τῇ νῦν ὑπὸ Ἀβάραις κειμένη αὐλιζέτας, ὑπόσποντος τῷ ἐγγχωρίῳ ἔθνει γεγόμενος; ὁ δὲ ἐκὰτὰ τὴν Ῥαβεννησίαν Πεντάπολιν ἰδρυσάμενος, ὑπόφορος Ῥωμαίοις ἐγένετο τούτων ὁ λοιπὸς τρίτος ἀδελφός, ὄνομα Ἀσπαρούχ, τὸν Δάναπριν καὶ τὸν Δάνασριν ποταμὸν περικλιθεὶς, περὶ τὸν Ἰστρον οἰκίζετας τόπον πρὸς οἰκητὴν ἐπιτήδειον, ὄγλον *) τῇ σφῶν καλούμενον φωνῇ. Послѣ като приказва какъ дошли тамъ Греци-ти за да ги ударятъ и расхдятъ и какъ не само не можили да имъ сторятъ нищо, но имъ дострашало и ся вържли бѣжешкомъ прѣзъ Дунавъ-тъ насамъ, повѣствува какъ Българе-ти ги потирили, минжли и они Дунавъ-тъ, и дошли даже до Варнѣ, гдѣ-то и ся запрѣли и обладали сичкы-ты околны мѣста, и прилага какъ покорили и тамъ близо живуцы-ты Славены: «Κριττοῦσι δὲ καὶ τῶν περικλημένων Σλαβινῶν ἐθνῶν, καὶ οὗς μὲν τὰ πρὸς Ἀβάρους πλησιάζοντα φροῦρεῖν οὗς δὲ τὰ πρὸς Ῥωμαίους ἐγγίζοντα τηρεῖν ἐπιτάττουσιν» (Niceph. p. 22-23). Това исто-то приказва и Θεοφάνη (p. 297-299).

*) Тая рѣчъ ὄγλον, коѣ-то Θεοφάνη пише ὄγκλον, не е друга освѣнь Славено-Българскѣ-тъ жгль = оугль, γωνία; отъ кое-то ся пакъ види че Българе-ти юще тогава говорили по Славенскы.

Ученный Френъ (Fræn) издатель Ибн-Фочлана, арабскаго писателя 10-го вѣка, казва въ предисловіе-то си че той арабскы писатель смущавалъ обыкновенно имена-та Славены и Българи и ги приималъ едно за друго.

Тойже Ибн-Фочланъ, бывшій единъ отъ посланницы-ты Халифа Багатскаго Муктедира къ Българскому Князю при Волжъ, называва того Князя въ свое-то на Българіѣмъ-тѣ описаніе, царь Славянскій, и казва че подданны-ти му го наричали своего владавца, то есть, владѣтеля; казва юще че той владаваць заповѣдалъ да му дадѣтъ да піе медово вино, кое-то по туземныя-тѣ языкъ ся зовало сывочка.

Хаджи-Калфа, другы арабскы писатель казва че Българе-ти имали языкъ и обычаи сходны съсъ Русскы-ты.

Алмасъ, сынъ Силковъ (какъ-то чете това имя Г-нъ Сенковский) или Василковъ (какъ-то го чете Г-нъ Френъ), владаваць Българскы, пріѣвшій мюсюманскѣмъ-тѣ вѣрѣ, титуловался и той царь Славянскій; обаче не бы можилъ да носи тѣмъ тѣмъ, ако не быхъ истинно были Славене Българе-ти негови подданныи, защо мюсюмански-ти негови просвѣтители не сѣ могли да бѣдѣтъ въ толкова заблужденіе що да не знаѣтъ съ каквы люди имѣтъ да правятъ, съ Турцы ли или съ Славяни.

Шемседдинъ Мухаммедъ, арабски Географъ приводимый отъ Френа, писалъ какъ иѣкои-си Българе, кои-то отходили въ 10-тѣ вѣкѣ на Меккѣ за поклоненіе, като дошли на Багдаты, были отъ него попитани що были за народъ? а они му отвѣщали: « Писмы Българе, а Българе-ти сѣ смесени отъ Турцы и Славены; кое-то ще каже че Българе-ти, бывше отъ край чисти Славене, размѣсили ся послѣ съ Турцы кои-то наши на земѣмъ-тѣ имъ и ги покорили, какъ-то ны казва Історія-та.

Тия и други такива свидѣтельства ¹⁾ доказвать на право и безпрекословно че Българе-ти были и въ началѣ и напоследокъ племѣ Славянско, и говорили, какъ-то и днесъ говорятъ, языкъ чисто Славянски; инакъ бы много трудно да ся разумѣе какъ бы забравили така лесно и скоро языкъ-тъ си, и какъ не быхъ сохранили нито една рѣчь отъ първѣя-тъ си Татарски, или Фински или кой-годи други языкъ, когато видимъ въ Франціѣ, въ Англіѣ и въ други такива мѣста, кои-то дошли и завоѣвали народи иноязычни, че като ся размѣсили съ туземны-ти покоренныя имъ народы, размѣсилъ имъ ся и языкъ-тъ, и така стои и дору и до днесъ размѣсенъ, сирѣчь составенъ размѣсено и отъ двѣ-ти язычны стихіи, безъ да ся изгуби совѣтъ ни една. А на противъ въ Българіѣ-тъ, какъ-то днесъ така и въ Борисово-то время, сирѣчь ок. 184 само години отъ какъ дошли тамо Българи-ти и ся размѣсили ужъ съ Славены-ты, говоримыя-тъ языкъ е былъ чисто Славенскы, безъ да има въ себѣ ни една рѣчь Татарскъ или Финскъ, кое-то е невъзможно, ако не бы были Славене изъ начала.

Мислимъ че съ вышепредставленны-ты изложенія мы доказахмы довольно, по силѣ-тъ си, три-ты оныя вещи кои-то отъ край рекохмы че ищемъ да издиримъ, сирѣчь гдѣ сж испърво живѣли Българе-ти, какъ ся сж въ началѣ наричали, и какво сж племя были. Такво-зи едно изслѣдованіе бѣше нужно за объясненіе, и въ тоже время за допълненіе на совѣтъ оскудны-ты първи страницы на Българскъ-тъ Історіѣ. Покусихмы ся да направимъ настояще-то, не като нѣщо пѣдно и непорочно, не дай Боже да имамы таква-зи продерзливость, но само за да дадемъ на наши-ты учены и родолюбиви читатели поводъ да ся потрудаютъ и напишѣтъ нѣщо много по добро и по съвършенно отъ наше-то, за да бы то послужило на истинѣ като введеніе на бѣдиж-тъ нашъ Българскъ історіѣ. Дай Боже!

(¹) Видѣтъ тия свидѣтельства подробно изложены и описани въ любопитиж-тъ статіѣ В. В. Григорьева » Волжскіе Булгары помѣщенъ въ Библіотекѣ для чтенія 1836. том XIX. отд. наукъ и художествъ стр. 1—31.

КРАТКО НАЧЕРТАНИЕ

За това, що Българско Архїєпископство и църковно священноначаліе нїхно не зависло отъ Цариградскаго Патріарха въ стари времена, а именно отъ 535 до 1767 година.

ОТЪ

АР. Б-ДАНА.

Обращаючи вниманіе на Българска Іерархїа или Священноначаліе въ сегашно негово състояніе, находиме го въ съвършенно подчиненіе и, можеме да кажеме, въ порабоженіе Цариградскому Патріарху. Всичко високо духовенство, какво-то Епископы, Архїєпископы и Митрополиты за Епископскы Български престолы сега Цариградскій Патріархъ избира и при това изъ едни само Грѣцы, Онъ гы посвѣщава въ Цариградъ и онъ гы праца въ Българїѣ¹⁾ на Български Епископски Столины; Българе сега въ това

¹⁾ Тука подъ име Българія се разумѣва всичко Българско населеніе и Български градица въ Европейска Турція.

отношеніе са утѣснены и имъ са се отнели нѣхни-тѣ права. Они сега въ своя-та Іерархія погоре отъ священническа степенъ нѣматъ право да занимаватъ, а къ Епископска степенъ и престолъ на природны-тѣ Българе закрытъ е всекій достѣпъ. Единъ Българинъ Священникъ съвсѣмъ трѣбва да се погърчи за да може да се възвыси на единъ по высокъ Священный чинъ. Такво очевидно неестественно и весма пагубно по свои послѣдствія положеніе Іерархіи Българскаго народа неволно приводитъ всекого къ слѣдующій въпросъ : » всегда ли е было това въ сія Іерархія така, или е имала она въ старо-време природны изъ свой родъ върховны Църковны Пастыри, кои-то не зависѣли ни отъ Цариградскаго ни отъ други Патріарси? » — Мы знаемъ, що на Българска Църковь, още при първо нейно появленіе, Римска и Цариградска Църкви употрѣбляваха всички свои силы да ѣъ присвоятъ, но была ли она подчинена въ Іерархическо отношеніе на нѣкоя изъ нѣхъ така, каквото ѣъ находиме сега въ съвършенна зависимость отъ Цариградскаго Патріарха? — Возможное рѣшеніе на сей вопросъ ще буде предметъ на сегашно наше изслѣдованіе. И, утверждающися на свидѣтельства, что се находятъ въ Исторіи и въ стары писатели, отговоримъ, що Българскѣ-тѣ Църковь въ древны времена своего существованія имала е Самостоятельна и отдѣлна Іерархія и Первосвятители нейны не зависѣли ни отъ Римскаго ни отъ Цариградскаго Патріарха нито кога были избраны нито кога были посвѣщаваны въ Архіепископскій Чинъ, нито кога са управлявали Българска-та Църковь. Понеже во 1-хъ, още въ шесто столѣтіе Царь Юстиніанъ (Великій), коги подчини на Епископіа Примы Юстиніаны, сегашній Охридъ ²⁾ сѣверны Иллирійски области, кои-то бѣхъ завладѣны послѣ отъ Българе-тѣ, такожде обѣ Дакіи и Па-

²⁾ Прима Юстиніана отъ сега ще наричаме ли со сегашно ѣ име : Охридъ, а Архіепископа ѣ : Охридскій. —

нонія, тоги даде онъ на тая Епископія и права независимости, и по тая права Архієпископи Охридскіи были избираеми въ Архієпископско достоинство отъ Соборъ на Епархіални-тъ и Епископи и были утвърждаеми въ това достоинство тамо на мѣсто-то имъ. Въ 2-хъ, коги Българе-Идолопоклонници завладѣха и Охридъ съ подчинени-тъ му Области, тоги, щомъ токмо начала да се распростира и между нихъ Христіанство и щомъ токмо начала да се появя и устроява въ нихъ Църковъ, незабавно ся появиха въ нихна Іерархія и права-та, кои-то Юстиніанъ Великій беше даровалъ на Охридска Епископія; по тая права Архієпископъ Охридскій и всея Българіи, родомъ Славено-Българинъ ся избиралъ въ това достоинство отъ неговъ Съборъ и ся утвърждавалъ въ Архієпископскій чинъ отъ Българскаго Царя, кое-то ся пазило дотоги, докогито е съществувало Царство Българско. Въ 3-хъ, послѣ паденіе Царства Българскаго, Архієпископъ Охридскій и всея Българіи, какъвъ да беше родомъ, Българинъ или Гръкъ, ако и ся назначаваше въ степень Архієпископа и ся утвърждаваше въ това достоинство и отъ Цариградскаго Гръческаго Царя, но това ся правеше независимо отъ Цариградскаго Патріарха, и тая независимость Охридскій Българскій Архієпископъ удържа и послѣ паденіе Цариграда поплѣтъ отъ поливина осмнадесятаго вѣка.

І

Юстиніанъ Великій, Славянинъ Охридскій, царъ Гръчeskій, триста години предъ крещеніе Българско възвыси градъ Охридъ, свое-то незнаменито мѣсторожденіе ³⁾ не токмо на степень първо-класныхъ градовъ Имперіи, но и направи го въ църковна Іерархія да

³⁾ И сега Македонски и Албански Българе укажувать на Преспа, недалеко отъ Охридъ, како на мѣсторожденіе Юстиніана Великаго.

независима Архієпископія. За това нѣщо, освѣтъ послѣдни писатели, Прокопій, сѣвременникъ Юстиніановъ, свидѣтельствува. Подробно описуваючи происхожденіе и сѣществованіе на Охрида, онъ упомина и за Архієпископа му и говори. » Прима Юстиніана (Охридъ) есть столица Архієпископа Иллиріискаго » ⁴⁾. Овому Архієпископу Юстиніанъ далъ во власть за Священноначадническо управленіе варварски во Европа земли, кои-то тоги ся находили въ Цариградска Имперіѣ ⁵⁾, именно: Внутрення и Прибрежня Дакія, Тривалія или Превалія, Дарданія, Вѣрхня Мизія, Паннонія, Нижня Мизія и Нижня Македонія ⁶⁾, и въ 550 година Императоръ Юстиніанъ обнародовалъ е това презъ свое окружно писмо. Но за да има това негово распоряженіе Църковна величественность и сила, какъ-то замѣчава Бароній, приканилъ е Вигилія Папу Римскаго да ся согласи на учрежденіе независимаго Архієпископства Охридскаго ⁷⁾. Това учрежденіе, какъ замѣчава изыскателный и святопочившій Никодимъ, монахъ святогорскій въ негово Кормчія, было признано и утвърждено и отъ пятый Вселенскій Сѣборъ ⁸⁾. Юстиніанъ, щомъ даде мѣсто Охридскому Архієпископу непосредственно послѣ Вселенски четыре Патріарси, уполномощи го надъ всички вышеупомянуты области и даде му право да ръкополага и да сѣди Епископи и всички Църковници тамошни безъ да ся допыта да нѣкого си другого Патріарха, да има свой сѣборъ и той сѣборъ да изби-

⁴⁾ Procop. lib. IV, de Aedific. Cap. 4

⁵⁾ Кой е читалъ преселеніе на варварски народе и нападеніе нхно на всеобща Римска Имперія, той ще ся увѣри, колку е владѣлъ Париградъ въ Европа во време Юстиніана. —

⁶⁾ Глѣдай по долъ въ Юстиніаново писмо къ Епископа Кателіана.

⁷⁾ Vignon ad an. 555 J. VII, pag. 537 Christ. Orient. T. II N. XXV, pag. 21 283. et 284.

⁸⁾ Παράκλησις ἐν Αἰθίῳπ τῆς Σαῶνιζης edit. 1800 pag. 112. σημειοῖς 1.

ра и да възводи Архієпископа своего на Архієпи скопскій престолъ. Это що пише Царь Юстиніанъ въ свое окружно писмо: » Повелѣ-
ваме, дабы блаженнѣйшій Архієпископъ Примы Юстиніаны—Отечес-
тва нашего ималъ всегда подъ свое управленіе, колку-то ся отна-
си до съдъ и разправа (Jurisdictione). Епископи Епархій: на вну-
трення и прибрѣжнѣя Дакіи, на Триваліа, Дарданія, Врѣхнѣя Мизія и
Паннионія, Онъ да ги рукополага, а неговъ Свнодъ да го рукопо-
лага него самага⁹⁾. » и проч. — За това нѣщо по пространно чи-
таме въ друго Юстиніаново писмо, кое-то пратилъ онъ Охридско-
му Епископу Кателіану пятнадцать години попереди отъ упомену-
то-то, именно въ 535 година. Это що пише онъ Кателіану: » Вся-
чески старающися да възвеличима наше отечество, мы ищима да
го распространима съ поголѣми приращенія (Incrementis) и во Іе-
рархическо отношеніе; Заради това желаема дабы Святѣйшій Първо-
священникъ Примы—Юстиніаны—Отечества нашего—по време (pro
tempore, *κατά τὸν καιρὸν*) былъ не токмо Митрополитъ, но и Архіє-
пископъ; а други-тѣ области нека да бѣдять подъ негова власть,
и именно: какъ внутрення Дакія, така исто и Прибрежнѣя-та, та-
кожде Нижня Мизія¹⁰⁾, Дарданія, Превалитанска область, Нижня
(Secunda) Македонія и часть Нижня Панноніи, що е въ Баценскій
округъ. » И пакъ подолѣ въ това исто писмо пише: » Всички На-
стоятели (Първосвященники) вышеупоменутиыя Примы—Юстиніаны
нека да имать преимущества (praerogativa) и всячка власть Ар-
хієпископа да уполномощавать и да располагать въ казанни-тѣ о-
бласти, нека да имать такожде първо достоинство, найвысокій сзя-

⁹⁾ 131 — Окружно писмо между царски указы Юстиніановы.

¹⁰⁾ Удивительно, що въ Окружно-то писмо ся споминя Горня Мизія,
а тука Долнѣя-та. И въ двѣ-тѣ писма требъ да е нѣкое опушеніе, зашто-
дослѣ находиме и двѣ-тѣ Мизіи подъ Охридско Архієпископство.

щеннический чинъ, найвысока степень чести. А Епископи на тья области нека да ся находятъ въ пълна зависимость отъ твой престолъ и нека да те иматъ одного тебе за Архіепископа » — и проч. Щомъ облече съ тья преимущества Охридскаго Архіепископа Кателліана, Юстиніанъ утвърди исты-тъ преимущества и за негови Преемници съ слѣдующи слова: » Ты самъ и всички (послѣ тебе) Първосвященници Прими-Юстиніаны нека сами (безъ сношеніе съ другаго) удържавать и прекращавать всекакво несогласіе, що ще произникова между Епископи-тъ, такожде они нека гы рукополагать, и всички-тъ вышеказанны области не требъ да ся относятъ къ другому нѣкого си, освѣнь своего Архіепископа. Той (Архіепископъ) да има пълна власть и свобода окончательно да рѣшава църковни-тъ дѣла и да възводи въ чинъ. »... Найпослѣ въ заключеніе своего писма Юстиніанъ говори: » Заради това, за да знай твое Блаженство наше распоряженіе, прашае сегашный той указъ честному Престолу твоему, дабы Църковь отечеста нашего навсегда имала такво благодѣніе во слава Всемогущаго Бога. А коги-то ся случи да ся престапи преемникъ твоего Престола, то узаконяваме да ся поставя неговъ Архіепископъ отъ неговъ честный съборъ Митрополитовъ ⁴¹⁾ » и проч....

Изъ тья две писма Юстиніана Великаго видиме, що Охридска Епископія удостоилася да има такви исто права, какви-то иматъ Първенствующи-тъ Епископи, сирѣчь: Цариградска, Александрийска, Антиохійска и Іерусалимска. По тья права нейный Епископъ получилъ е Независимость (*αὐτοκεφαλία*) и Самостоятельность (*αὐτονομία*), коя-то съ нищо не ся отличава отъ независимость и самостоятельность на четыре-тъ Патріарси. Тая независимость и

⁴¹⁾ Christ. Orien. T II. pag. 19. et. 29. —

самостоятельность между други-тъ преимущества, Юстиніанъ показаль особенно съ наименованіе: Архіепископа. Онъ пише: » дабы святѣйшій Първосвященникъ Примы-Юстиніаны—Отечества нашего — былъ не токмо Митрополитъ, но и Архіепископъ. — » Изъ кое-то ся види, защо-то титло Архіепископа не е было едно пусто титло, какво-то сега, но имало си е своя сила и значеніе. — Това учреждение Юстиніаново остана неизмѣнно и послѣ смерть на своего учредителя, какво-то видиме изъ писма на Папа Григорія Великаго. Сей Святитель, пощо узна отъ Охридскій Синодъ, защо-то оный Синодъ избралъ е Епископа Іоанна за Архіепископа Иллирійскаго, въ писмо свое къ всички Иллирійски Епископи одобрилъ е такво избраніе за това, защо-то е ставало съ единодушно нхно съгласіе. Онъ пише: » Вы ако да пазите порядокъ на стари обычаи, то това нѣщо и намъ донаса радость за ваша грыжа за това, и братство ваше быва безопасно за ваше распоряженіе. И така понеже мы узнахме изъ писма ваши, кои-то ни пратихте, че сте избрали вы Іоанна, нашего брата и соепископа съ единодушно съгласіе на всички-тъ вы, а такожде и съ съизволеніе Свѣтлѣйшаго Князя; то мы премного ся възрадовахмъ, защо-то, помощію Божіею, възведенъ е въ дѣлжность Священноначадія той, кого-то общій съдъ вашъ нашель е достойнаго за това нѣщо. Заради това, съгласно съ ваше предложеніе, и мы, величіемъ нашего изволенія, утвърждаваме упомянутого нашего брата и соепископа въ той Священнической чинъ, въ кой-то е туренъ вѣчь отъ васъ. » И пакъ онъ продължава: » За нужно находиме да съвѣтуваме ваше-то братство да ся покорявате безпрекословно избранному отъ васъ какво-то въ това, що ся относи до Църковный чинъ и до право-то ученіе, така исто и въ всичко друго, що не противорѣчи на Канонически правила, зада може ваша-та покорность да докаже, що ваша любовь го избрала послѣ ваше здраво разсужденіе » ¹²⁾.

¹²⁾ Epist. Papae Grig. Liber. IV Epist VII.

Такво исто избраніе е было съ Епископа Льва коги-то съборъ Охридскій е избралъ изъ-средъ себеси Льва за Архіепископа Охридскаго, то истый Григорій Папа написалъ е и овому Епископу писмо, въ кое-то изъявлялъ своя радость за избраніе-то му въ Архіепископа Охридскаго съ съгласіе на всичкій съборъ и съ съизволеніе Князя ¹³⁾, по обычай, пратилъ му Омофоръ. Онъ писалъ Льву: » Като пріяхъ извѣстіе отъ наши братія и соепископи, чи вы сте призвани на священноначальническо мѣсто съ единодушно на всичкій съборъ съгласіе и съ воля свѣтлѣйшаго Князя,—мы съ велика радость въздадохме благодареніе Богу създателю нашему и исто какъ братство твое и мы такожде во всичко имъ съчувствуваме, и молиме Всемогущаго Бога, дабы онъ самъ, какво-то избралъ ваша любовь презъ своя-та му благодать, така исто и да ю покрыва во всичко съ свой-му покровъ,—пращаме Ви, по обычай, и Омофоръ » ¹⁴⁾.

Третье писмо на той святой Папа, кое-то ся относи до Охридска Архіепископія ся находи на имя Феликса, Епископа Софійскаго (Сардикійскаго) въ Българія. Въ това писмо Папа увѣщава Феликса да ся покорява и да ся не противи Архіепископу Охридскому. » Извѣстихмеса, пише Григорій Феликсу, защо братство твое неще да ся покорява брату нашему Іоанну, Епископу При-

¹³⁾ Неизвѣстно тука ни име ни мѣстопребываніе князя, но правдоподобно можи да кажеме, що Юстиніанъ, какъ Славянинъ родомъ, изъ вышеказанны-тъ Области варварски, или по добръ да кажеме, Славянски составилъ Охридско Княжество, и гражданскій управитель Охридскій былъ князь варваромъ или Славяномъ въ Цариградска Държава, въ нѣкоя зависимость отъ Цариградскій Престолъ. И Акумъ, въ Юстиніаново време ся нарицалъ: *ὁ τοῦ Ἰλλυρικοῦ βασιλεὺς Ἀκούμ, ὁ Οὐρος*. Cedrin T. I. pag. 293. — Желательно е да ся заематъ учени-тъ съ той мой намекъ.

¹⁴⁾ Lib. IV epist. VIII.

мы-Юстиніаны, какво-то обыкновеніе иска това..... Заради това те утѣщаваме да отфърлишь високоуміе, да ся смиришь и непрестанно да ся покорявашъ твоему распорядителю (ordinatori), упомянутому нашему брату и соепископу » (15) и проч. Изъ твѣя писма Папы Григорія ясно видиме, защо и въ сіе време Охридскій Архіепископъ независимо и самостоятельно управлялъ е Църковна-та Іерархія во всички-тѣ области, кои-то ся упоминають въ Юстиніанови-тѣ писма и упазилъ е права-та, кои-то е даровалъ Юстиніанъ на Охридска Архіепископія, именно: Онъ ималъ е подъ свое управленіе Епископи и съборъ отъ твѣя Епископи, по изволеніе Иллирійскаго или Охридскаго Князя избиралъ го и възводилъ го на Архіепископскій чинъ и Престолъ 16).

15) Epist. X.

16) Въ писма-та си Св. Папа Григорій Великій показува нѣкоя-си Началническа власть надъ Охридскаго Архіепископа и Охридскій Съборъ какъ надъ подчиненнаго ему и какъ чи безъ негово соизволеніе и Омофоръ не могло да бѣде полно поставленіе Охридскаго Архіепископа отъ единъ токмо Съборъ Охридскій, а изъ послѣдно-то писмо пакъ ся види, какъ чи Архіепископъ Іоанъ не могъ е да усмири подчиненнаго си Феликса, а го предалъ на своего си Началника. Мы, знаючи, що всички тѣ области по преди беха въ Округъ на Римска Архіепископія, но видящи и това, що Охридска Архіепископія законнымъ образомъ извадена е изъ-подъ зависимость на друга Архіепископія съ всички тѣ области и що всички Епископи на исти-тѣ области са подчинени сѣмо на Охридскій Архіепископъ, ограждаваме неприкосновенность на Независимость-та и Самостоятельность-та Охридскаго Архіепископа и неговыхъ Епископовъ отъ непосредственна власть надъ нихъ Григорія Великаго съ слѣдующи правдоподобны предположенія и именно: 1° Синодъ Охридскій или Иллирійскій заедно съ Князя си избралъ е и възвелъ е на Архіепископскій степень Іоанна и Льва безъ всекое за това предварително писменно сношеніе съ Римъ или съ Цариградъ и само послѣ отъ какъ утвърдилъ Българскій, или Славено-Варварскій Князь това избраніе и възведеніе Синодъ сей извѣстилъ е Григорія Великаго за своего Първосвятителя съ просба за да знае, чи го избрали по правила Църковни и соборно по узаконе-

Что быде съ Охридска Архієпископія въ седмый вѣкъ послѣ Папа Григорія Великаго и послѣ Охридски Архієпископи Іоанна и Льва, ся продължавала ли още въ той вѣкъ нейна независимость какво-то при Іоанна и Льва, или заедно съ смѣръ-та имъ ся упразднила, мы за това нѣщо не можехме нищо да найдеме нито отъ Папи-тѣ, нито отъ Патріарси, нито отъ нѣкойси писатель отъ онова време. Токмо позднѣйшій Писатель Лекієнъ утвърждава, що Юстиніанови Права, кои-то бежа даровани на Охридска Архієпископія, съществovali въ нея до това исто време, коги-то Българе-Идолопоклоници въ Царствованіе Константина Погоната (въ 678 г.) ся распростреха отъ Дунавско устіе (Сулина) дори задъ Превалитанска область и истребиха тамо Христіанство. И вѣистинна, въ седмый вѣкъ отъ-къмъ Юговѣстокъ Български плчища часто приходиха съ огнь и съ мѣчь въ рѣцѣ си отъ Сулина право до самый Епиръ (Янина), а това естествено могло да препятствова Цариградскому Патріарху за всекакво сношеніе съ Охридска Архіе-

ніе Юстиніаново, какво-то и самъ Григорій пише. » Ако да ся пазѣ у васъ древнее обыкновеніе. » 2^е Въ старо време, какво-то и сега, былъ е Църковный обычай да се извѣщаватъ взаимно Църкви-тѣ не токмо за избраніе своего Первосвятителя, но и за други замѣчательни премѣни и уредбы въ нихъ, какво-то видиме изъ Історія, що това е было и между Римска и Цареградска Църкви до съвършенно-то имъ раздѣленіе. 3 Григорій Великій, какво-то всекій може да ся увѣри изъ всички негови писма, на весьма много Епископи, и можеме да кажеме, гдѣ токмо слушалъ, чи е произведенъ Епископъ или Архієпископъ, пращалъ е утвържденіе и Паліумъ (омофоръ), но токмо »ех може», какво-то самъ онъ казва. И 4^е Мнозина вѣсточни Архієреи даже равниі нему, Григорію, прибѣгнували къ него, за святость негова, на съдъ и оправданіе, и Григорій или ги оправдавалъ или ги осѣждавалъ противу воля на njihы Первосвятители-распорядители, и даже на такива онъ простиралъ власть кои-то са имали равно нему достоинство, независимость и самостоятельность, какво-то Александрійскій Епископъ и други.

пископія. Отъ Сѣверо-Западъ же Лонгобарди и други варварски народи, заради кои-то още попереди упомянутый Папа Григорій Великій съ плачь писалъ е изъ Римски крѣпости Царю Маврикію въ Цариградъ и Александрійскому Епископу Евлогію ⁽¹⁷⁾, такожде могли да препятствувать Римскому Папѣ да ся списува съ казанната Охридска Архіепископія, така, що-то Юстиніанови-тъ права могли и въ сіе време да съществувать и, какъ попереди, да си бѣдять во всячка своя сила въ окруженна-та отъ жестоки Идолопоклонници-варвари Охридска Архіепископія до само това време, коги-то Българе-Идолопоклонници истребиха тука Христіанство. Освѣнь това, Българе съ свои набѣги на подвластни-тъ Охридской Епископій области пресѣкающе натамъ пѣть зъ Гръчко-Цариградско духовенство, а Лонгобарди и прочіи варвари за Римско духовенство, заведношь не овладѣха всички-тъя области, но постепенно, а именно: Българе поперво овладѣха Мизія или сегашнѣхъ България и ако и несвършенно истребиха Христіанство-то, какъ казвать Византійски Лѣтописци, то, покрайниѣхъ мѣрѣ, толкува то заглушиха, що едва могло да са замѣти оно и въ простонародіе, потова послѣ вещь ся втрѣгнаха они въ Оракиѣхъ къ Едрене и Цариградъ, а оттука въ Македонія, къ Сосунъ. Но въ сама-та Средня Македонія, Дарданія и Превалія не ся показваше Българо-Идолопоклонско владычество до царствованіе Погонатово. Токмо въ царствованіе на овый царь (въ 678. г.) Българе нанесохъ въ тѣя области до само-то Адриатическо море и Термопилы (въ Гръчко) свършенный ударъ на Христіанство-то, а съ него заедно и на Църковно-то Охридско Священноначаліе ⁽¹⁸⁾

(17) Lib. IV Epist XXXI. Григорій пише Маврикію: «Азъ страдамъ подъ мѣчи Лонгобардовъ. • И пакъ: • Италия ежедневно овладѣваемая. ся подѣрля Ярму Лонгобардовъ. • И Lib. V. Epist LX Епископу Евлогію: • Колку мы страждеме отъ Мѣча Лонгобардовъ въ ежедневно опустошеніе, убіеніе и погубленіе, неможемъ да искажемъ. • —

⁽¹⁸⁾ Memoriae popul. pag. 300-£09.

Но Христіанство ако съществувало въ Македонія, Превалія и Дарданія повечь отъ половина вѣка послѣ Григорія Великаго и Архіепископы Охридски Іоанна и Льва, то оно не е да бъде безъ священство. И вѣистина тука ся находило священство до само-то време, коги-то Българе завладѣли са тѣя страны. Български посланници сами засвидѣтельствовахи на Константинополскій Сѣборъ въ 867-870. г., що нѣхни предки (прадѣди) нахли са священство въ тѣя земли, кои-то они завладѣли отъ Гръцы ¹⁹⁾. Но священство, между кое-то, безъ сумнѣніе, были са и Епископы, не могло да бъде безъ единъ върховный Началникъ, глава и распорядитель цръковный, коего ово священство по дарованны-тъ отъ Юстиніана на Охридска Епископія права могло е да избира изъ-средь себе и да го възводи на Архіепископскій Престолъ безъ всеко списваніе съ Цареградскій и съ Римски Патріарси и Папы, и избраніе-то му и възведеніе-то му на Архіепископска степенъ могъ е да утвърждава Охридскій или Славяно-варварскій князь-Началникъ. Споредъ това похъсеніи писатели мірскіи и духовніи отъ начало единадесятаго столѣтія емень до скончаніе шестнадесятаго столѣтія всекій во свое време упомина за Охридски Архіепископы всегда какъ за независими и Самостоятели ²⁰⁾. И така основящися на свидѣтелство Лекіена, вѣрно можеме да предполагаме, що независимость-та и самостоятельность-та на Охридска Архіепископія отъ Цареградскаго Патріарха съществовала е и послѣ Папа Григорія Великаго и послѣ Охридски Архіепископы Іоанна и Льва до само-то време, до коги-то было въ нея видно Христіанство, и именно до 678-година, сирѣчь, до това време, коги-то Българе-Идолопоклонници истребиха, или по добръ да ре-

¹⁹⁾ In Vita Hadriani Papae 14. —

²⁰⁾ За това казва: Никъ Доксапатрій, Валсамонъ, Акрополитъ, Кодианъ и другіи. —

чеме, обезсилиха, заглушиха ²¹⁾ тука Христіанство-то, а заедно съ него естествено ся упраздниха и нейни священноначалчески права. Но по време послѣ, коги-то Българе-Идолопоклоници ся озраха отъ свѣтъ Христіанскія Вѣры и ся уреди и въ нихъ Църковно Священноначаліе, то даровани-тѣ отъ Юстиніана на Охридска Архіепископія права ся появиха въ Българска Църковъ и пакъ си приѣха своя прежня сила. —

(Продълженіе)

²¹⁾ Колку ли да е обладало язычество, или Идолопоклонство-то, но не е възможно да не е имало тайны Христіане и священство. — Добро бы было, ако бы ся заелъ и за това нѣкой си изъ учени-тѣ. —

РЪЧЬ

Профессора Константина Зеленецкаго.

За

Начало-то и образователи-тъ на Черковно-Славенский езыхъ.

Удостоенъ съ почета да запразнѣ ваш-то вниманіе, Милости-ви Господари, азъ осещамъ сичкъ-тъ мѣчнотіѣ на това си положеніе. Въ наше-то врѣме общество-то се не удоволява, отъ учены-тъ, токо съ едни отвлеченности, че еше помалко съ общы мѣста и пусты выкове. То ише здраво, присмѣтнѣто знаніе, да е близо, колкото са може, до самый животъ, до Факты-тъ на сама-та дѣйствительность. То са испълно удоволява, ако че на тѣзи условия придружава народнина на содържаніе-то и самостоятельность на погледа. Ето защо избрахъ азъ за прѣдметъ на това си изложеніе, языка на наш'-та Черква, който обичайно са нарича Черковно-Славенскы. Този прѣдметъ не може да е незанимателенъ за сѣкы Русецъ, на когото въ сърце-то вынѣгы православіе-то служи като единъ отъ найглавы-тъ двигатели. Азъ имахъ за цѣль да прѣдстави, въ колкото е възможно пълненъ систиматическы видъ результаты-тъ на тѣзи разнообразны и многостранчесты за Черковный языкъ издиркы, които много или малко са намѣрватъ прѣснѣжы въ сочиненіе-та на найновы-тъ по тѣзи чѣсть придириницы. Недостиганіе-то на средства-та и на вещество-то насилва ма да са ограничѣ въ тѣзи свѣтлива цѣль; но сичко що може да са знае

за найновы-тъ трудове въ този родъ още сж толкоз' нови. толкоз' малко между насъ распрострѣни, щото испълно са осеща потреба-та за тѣхно-то составно и общо разгледваніе. Съ това са отрежда точка-та на гледа върху труда, който, при сегашно-то торжество на наука-та и на учение-то, прѣдставямъ на благосклонна-та ваша паза, и на ваш'-та сждба, Милостиви Господари.

Черковно-Славенско-то нарѣчіе е едно отъ найзабелѣжителны-тъ евленія въ исторія-та на образование-то и на развиваніе-то на езыци-тъ. То са е породило отъ прѣвода на книги-тъ св. писанія и на черковны-тъ книги по едно отъ Славенскы-тъ нарѣчіа, на Юго-источна-та издѣлка. За туй, въ първоначалный си родникъ, езыкъ-тъ на този прѣводъ заключвалъ въ себе си живъ народенъ говоръ. А въ книжно-то обработваніе на фразы-тъ и на изговаріаніе-то, внесли са въ него Грыцкы думы и приклады (формы). Божественност'-та на содържаніе-то сплвила тѣзи двѣ разнородны стихіи на езыка въ едно цѣло, което най-опрѣдѣлительно са характеризова съ обичайно-то си названіе езыкъ или нарѣчіе Черковно-Славенско. Това нарѣчіе — каквото е сега — не служи за народенъ езыкъ ни на едно отъ Славенскы-тъ племена, но на сичкы-тъ православны то е Черковенъ езыкъ. И този езыкъ на Православіе-то никога не е оставалъ мъртъвъ езыкъ, както Латинскый на Западъ. Като зель начало отъ живъ народенъ говоръ, той и напоконъ не са е отлѣчалъ отъ него. И тай, Черковный езыкъ ако и да си е стоіалъ единъ еднакъвъ и за България, за Сърбіа и за Россія, на което за доказателство служатъ печатани-тъ Русскы черковни книги, распрострѣни-тъ отъ скоро по тѣзи земы, чи са разбиратъ еднаково отъ сичкы-тъ, — то пакъ вредъ, по тѣзи земы, богослужебный езыкъ ималъ е вліаніе на народныа езыкъ и намѣрвалса въ жива и едностойна свръска съ него. Най-близно подтвърденіе на думы-тъ ми може да служи нашій Русскый

езыкъ, който съ вървежа на врѣме-то е приелъ въ себе си толкоз' много отъ Черковный езыкъ. Понататѣкъ, по сичкы тѣзи мѣста, Черковный езыкъ, отъ своя страна, е попадалъ подъ влияніе-то на народныя езыкъ. Него сж употрѣбјавали сичкы-тѣ истечни Славени въ кръга на духовенство-то и на книжовни-тѣ хора. Тѣкмо на него сж писали тѣ. Отъ книги-тѣ, които сж составяли негова-та писменность, сж черпали тѣ сичкы тѣзи изреченія, на които сж искали да придадѣтъ особнѣ силѣ въ обичай на разговорѣ. Духовенство-то не токо въ сказанія-та и поученія-та, но и въ сѣкыденны-тѣ си съсъ бѣлци-тѣ приказкы, употрѣбјавало изразы отъ черковны-тѣ книги и съсъ това възвысвало достоинство-то и силѣ-тѣ на приказваніе-то си. Тай безъ да са угади черковный езыкъ са сближавалъ съ народныя и отстранявала са сѣка възможность да прифащатъ първый за друго нѣкое от-отвѣтъ принесено, какво годѣ нарѣчіе, което да не могатъ сичкы-тѣ да го разбиратъ. Народъ-тѣ ималъ туй нарѣчіе за негово си, макаръ за таквоз', което е посвѣтено Господу и на негова-та Черква че отъ туй са и възвысва съ особно голѣмство и помага (прелестъ). Сичко туй подтвърдява думы-тѣ, дѣто ги рекохме по горѣ че Черковный езыкъ не е былъ никога мъртъвъ езыкъ, за какъвто сж го считали нѣкога и нѣкои си. Въ сѣко отъ Славенскы-тѣ племена, които го употрѣбјаватъ, той са намѣрвалъ въ едностойно земаніе — даваніе съ народный езыкъ, подлагалъ го на влияніе-то си и отъ своя страна, самси са стѣписвалъ и са сближавалъ съ него. Но тѣзи стѣписванія и сближенія были твърдѣ маловажни отъ негова страна, а не отъ противна-та. Затуй-то макаръ на послѣдніе врѣме и да произлѣзе разлика между Черковно — Славено — Русский, Черковно — Славено — Сръбскый и Черковно — Славено — Българскый езыкъ; Но тази разлика была и е твърдѣ незначителна, тай що, както погорѣ помѣнахме, Черковни-тѣ книги отъ Русска-та Строилиж (редакція) и

печать можли твърдѣ лесно да служатъ въ Българія и Сърбія. Незначителностъ-та на тази разлика са обесниава съ туй, че първоначалный изворъ былъ се единъ. Тѣзи, които наричатъ Черковный языкъ мъртвъ, немогътъ да посочать на това лжбловрѣме (Εποχѣ), кога са е прѣвърнжлъ отъ живъ на мъртвъ. Кирилъ и Меѳодій не са можли да направятъ туй съ труда си: тѣ токо подигнжли простый, народныя языкъ на стѣпъ Богослужебнаго и дали му особенъ отливъ, на-слѣдъ Гръцкый первообразъ по книги-тѣ на Свещенно-то писаніе.

Черковный языкъ има своѣж-тж си писменность и книжнѣж (Литературѣж), на коѣ-то разываніе-то са продължава и нынѣ, поиме въ духовны-тѣ сочиненія на православны-тѣ черковны учители. Отличаваніе-то на тази Книжнѣж отъ сѣка друга е нейна-та светиня, божественно-то цѣломудріе на помыслы-тѣ и възвысѣкостъ-та на слога. За насъ изучваніе-то на Черковно-Славенскыя языкъ, на негова-та Историѣ, Книжнѣж и Судбѣж отъ сичко най много е и важно и поучително. Нека си докараме на умъ, че той е языкъ на нашъ-та черква, на дѣды-тѣ ны; че той е ималъ силно и продължително вліаніе на сичко наше народно образованіе; че той е много спомогнжлъ да ся отрве нашъ-та писменность отъ чужеземны вліанія.

— Въ сегашна-та случка найнапредъ ный ще обърнемъ очи (вниманіе) на питаніе-то: дѣ и отъ кого са свърши първоначално прѣвода на книги-тѣ св. писанія на Славянскыя языкъ и ще го разгѣдаме критически.

Слѣдува.

МЫСЛИ

ОТЪ

НИКОЛА КАСАПСКАГО.

(Виждь Книжка 11 № 113).

Въ начало-то на изложеніе нѣкой предметъ отъ наукъ, отъ искусство и т. н. т. бывають доказательства за важность-тѣ и ползѣ-тѣ му. Имаме ли мы въ това потребность? Задѣлжени ли сме мы да доказваме, колко е важенъ, драгъ, необходимъ за челяка, даръ-тѣ на слово-то? Какъ-бы былъ челякъ-тѣ безъ тойзи небесенъ даръ? — Повседневно-то навикновеніе и недостатокъ-тѣ въ размышленіе-то производять въ насъ равнодушіе за най велики-тѣ и чудесны нѣща. Мы ся чудимъ на хубавый-тѣ фейерверкъ, и безъ вниманіе гледаме на небесны-тѣ свѣтила. Насъ заима безмысленно-то пѣніе на канаріѣ-тѣ, а за слово-то человѣческо останваме равнодушни. — Кое за насъ най скѣпо е въ живота? кое ни служи за залогъ на продълженіе-то му и въ бѣдный-тѣ мѣръ? Наша-та душа, наша-та мысль, наше-то познаніе само себеси и нашего Създателя. Много време тѣкували и ся препирали философи-тѣ заради това, кое въ тойзи свѣтъ наймного проявлява величіе-то, всемогѣщество и благость-та Творца, и най сетнѣ се признали, че нѣма нищо по високо отъ человѣческѣ-тѣ мысль. Слънце-то всѣщественно, средоточіе-то и живителна-та сила на нашѣ-тѣ системѣ, извлякло съ вѣлшебнѣ-тѣ си силѣ изъ дебелинѣ-тѣ земнѣ и злато и елмазы: произвело на поврхнинѣ-тѣ ѣ и цвѣтове (шарове) разнообразны, благоуханны, и райскѣ-тѣ птичеѣ, и мощнаго орела; създадо, въ съотвѣтствие себѣ, и наше-то око, съ кое-то може да ся съзерцава величіе-то му. Друго слънце невидимо за всѣществен-

но-то наше око, слънце-то духовно, средоточіе-то на безплътный-тъ міръ, запалило въ избранно-то същество земнородно, въ челяка, другъ искръ, отворило въ него друго око, око на умственно-то съзерцаніе, проникающе въ вѣчность-тъ, познавающе невидимаго си Създателя и безсмъртіе-то на по добръ-тъ часть на свое-то същество. Нъ какъ можалъ тойзи незримъ лучъ на небеснъ-тъ благодать да стане видимъ чувственному челяку, какъ можалъ да проникне презъ тѣлннъ-тъ, тѣлеснъ ципъ, въ сокровениъ-тъ къщъ на душъ-тъ му, и да запали тамка свѣтильника на свято-то вѣдѣніе? Той достигналъ тое, като ся облякалъ въ звукове, кои-то иматъ отгласъ въ нашій организъмъ (съставъ). И тазъ облачка (ципа), това проявяваніе на мысль-тъ, най свято-то достояніе наше въ той-зи свѣтъ, тва звено, кое-то ны свързва съ сѣщества-та безплътны (безтѣлесны), — е слово-то (думъ-тъ!), какви щехъ да сѣ хора-та, ако не бы имали языка? Щехъ да живѣятъ като мълчеливы стада, подобно звѣрове-тъ, безъ да иматъ даже искусствени побужденія на бобра и мравея! Не щеше да има общество гражданско, най голѣмо-то нѣщо отъ учрежденія-та челяшки; но бы имало и богопознаніе. Тькмо чувствени-тъ, тѣлесны, скотски нужди щехъ да каратъ хора-та да дѣйствовать; страхъ-тъ и въздѣленіе-то щехъ да бждѣтъ единственны правила на постѣпки-тъ имъ. Намѣсто занятіе съ стихотворство, съ музика, съ философійъ, въ тьмнъ-тъ душъ на челяка бы ся носили безобразны мечтанія (фантазія), като ся изражаватъ съ дивъ възплъ отъ ужасъ или съ бормотаніе (шуменіе) отъ чувственно удоволствіе. Съ раждане языка, пада препънка-та на духовный міръ; челяка встѣпва въ правдинъ-тъ любимаго сына на по высокъ-тъ силъ на земно-то Кълбо, пазимаго отъ нежъ въ тукашній животъ, и приѣмимаго отъ неѣжъ на лоно-то безсмъртія въ другій, по добъръ міръ.

Языкъ-тъ има за челяка еще една страна, важнъ и драго-

цѣнна: е признак, отличіе, израженіе народность-тѣ. Съ языкъ-тѣ ся отличать голѣмы-тѣ семейства (челяди) на челоуѣцы-тѣ, наречени народи; той съставлява невидимъ нѣ яка веригица за любовь-тѣ къмъ отечество-то. Звукове-тѣ, чути отъ насъ въ люлкѣ-тѣ изъ уста-та майчени, на вынаги приврѣзватъ насъ за животъ семейственъ; языкъ-тѣ, съ кого-то ся изражали въ юность-тѣ нашѣ прѣвы-тѣ движенія на живота и на любовь-тѣ, съ кого-то ся внушени велики-тѣ законы на природѣ-тѣ и на наукѣ-тѣ, съ когото говорило отечество-то съ насъ станва за насъ священъ и скѣпоцѣненъ, съ едни-тѣ тѣкмо звукове възбуждающъ въ душѣ-тѣ понятие зарадъ това, което е по високо за насъ въ свѣта—за Бога и Отечество-то.

Въ отнасяваніе къмъ наукѣ-тѣ, языкъ-тѣ е мѣрульникъ и показватель степенъ-тѣ на народно-то просвѣщеніе. Той ся съвършенствова споредъ успѣхи-тѣ на образованность-тѣ на единъ народъ, и служи за вѣрно огледало на исторіѣ-тѣ му и чѣртителя (характера). Тамъ, гдѣто чезиждъ памятници, на вѣкови-тѣ гдѣто млѣчждъ свидѣтели-тѣ на отколѣшни-тѣ събитія, гдѣто ся губять лѣтописи-тѣ—тамъ: язици-тѣ народни даватъ издирвателю за исторіѣ-тѣ вѣрнихъ нишкѣ, заради изслѣдованіе-то, происхожденіе-то и сродства-та за людски-тѣ племена.

(Слѣдува).

БЛЪГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ

ИЗЪ СБОРНИКЪ-ТЪ

на

ДОКТОРА ВАСИЛЯ БЕРОНА.

Милина майка думаша:
Мило дьо миличка майчи
Нѣшу ша да та попитамъ.
Правичку да ми убедишь:
Отъ какъ тай майка годила
День ходишь Мило, день лѣжишь,
День лѣжишь Мило и сахнишь
И сахнешь и не придавашь.
Гудихта не та задомихъ
За Бея кисиджийнать
За Бея кустурянинать
Аку го Мило не рачишь
Кажимъ и оправими.
Мила мамѣ си думаше:
Ты збарка мале, ты збарка,
Хубевъ ходихъ азъ на градецъ,
Видѣ ма Бедю на хоро
На утрѣ прати жинихли
Азъ му жинихли поварнахъ
Знайшь ли мале ты що речъ:
Като си Мила не дадемъ
Братъ и баща й умирахъ.
Баща ми тутизъ тай речи:
Кога ще нѣе умреми,
То нѣе Мила да дадемъ
Да ни ся днѣ-тъ продажатъ
И тай си дума дадухте
И тай ма мале гудихте
Белкимъ ма мале питахте,
Да чюйте азъ що ще рика
За туй си мале мратвея
И на-пусту на свѣтъ живѣя.

ОЗВРЕМЕННА ЛѢТОПИСЬ.

Англійскы-ты вѣстници и парламентскы витии не прѣставать още да крѣщѣтъ противъ Франціѣ, колко да сѣ іасны обіясненіѣ-та на французско-то правителство за корабъ Regina Cœli (Нѣбесна царица), за това и мы ако и да не смы споменували до сега за това обстоѣтелство длѣжны смы да поговоримъ но на длѣго.

Англиѣ отдавна іе усвоила надзоръ врѣзь море-то и наложила си іе длѣжность да сѣ грыжи за пазіаніе-то на морско-то право. Колко да іе тяжка таѣа длѣжность и колко да іе иждивителна види сѣ да ѣ іе по срѣдце, и какъ-то всѣкогы была таѣа длѣжность, сѣ іе прѣврѣхла въ това право. Нѣ кой брѣка и на другы-ти дрѣжавы да раздѣлѣтъ тѣѣхъ длѣжность, това право? Защо другы-ти дрѣжавы непровождѣтъ свои-ти крейсери по всичкы-тѣ морета и океани, защо не дрѣжѣтъ стражѣ при брѣгове-ти на Африкѣ и Кубѣ за да въспрещавѣтъ на ненавистнѣ-тѣ неволническѣ трѣговиѣ, коѣа-то іе проклята и осѣденѣ отъ всичкый-тѣ образованѣ свѣтъ? Какъ-то у частни чловѣци, така и у дрѣжавы-ти помежду думи-ти и дѣлата има голѣмо растоіаніе. Кога изникнѣ въпросъ за да сѣ прѣкрати таѣа трѣговиѣ съ неволници, всичкы-ти бѣхѣ съгласны че това дѣло іе беззаконно, и всичкы-ти сѣ іединѣ гласъ признахѣ че това іе злоупотребленіе и трѣговци-ты, коѣ-то трѣгуютъ съ чрѣнѣ живѣ стокѣ бѣхѣ обѣяваны за морскы разбойници. А за да сѣ прѣкрати той-зи разбой не прѣдумахѣ другы средства, освѣнѣ да сѣ устрои морска полициѣ за да лови сумнителни-ти кораби, и

да издирива записи-ти имъ и стокъ-тъ имъ. Нъ кораби ти, кои-то сж натоварены съ негритяни, често за да ся укрятъ вадѣтъ чюждѣ бандерѣ и принуждавѣтъ стражи-ти кои-то креисирувѣтъ да въспирѣтъ всѣкий корабъ безъ да глѣдѣтъ на бандерѣ-тъ му. Отъ това происхождѣтъ често прѣпънки и пагубѣ за честни-ти тръговци. За това и на сухо и на море-то трѣбва съ голѣмъ назливостъ да ся врѣшѣтъ полицейскы-ти длѣжности. За да ся отклонѣтъ тыѣ прѣпънки, Английско-то Правителство съгласно съ правителства-та на другы-ти дръжави залѣга да ся уредѣтъ правила, съ кои-то да могѣтъ да ся руководѣтъ крейсери-ты. Той-зи надзоръ ѣе най тягостенъ за Американскъ-тъ дръжавѣ. Прѣди нѣколко години въ Министерство-то на Лорда Абердина помежду Английско-то Правителство и Сѣвернѣ Америкѣ, бѣхъ заключени условиѣ, кои-то ограждѣтъ колко годѣ национални-ти бандери отъ крейсери-ти. Нъ мѣчено ѣе да ся приведѣтъ въ исполнениѣ тыѣ условиѣ, и за да ся прѣкрати таѣ тръговиѣ нѣма друго средство, освѣнь да ся прѣсѣче вѣтрѣ въ дръжави-ти, гдѣ-то тыѣ ся допуща като национални учреджениѣ. Испаниѣ много пѣти ся ѣе задѣлжывала съ трактати да прѣсѣче това зло въ колонни-ти си и на 1817 год. Англия за да ся улесни да изврѣши ѣедно Християнско дѣло заплати ѣе повече отъ 10 мил. франкы, съ кои-то да може правителство-то Испанско да нареди поданници-ти си, кои-то врѣшѣтъ тѣхъ тръговиѣ. Нъ тыѣ и до днесъ не ѣе прѣсѣкла това зло, ако и да взе окупъ. И Англия бѣ длѣжна сама да дръжи крейсери за да прѣпѣтствова и да лови тръговци-ти, кои-то врѣшѣтъ такъ тръговиѣ.

Французско-то Правителство въ послѣдни-ти времена има голѣмъ нуждѣ за работници въ колонни-ти си въ Алжиръ и въ другы мѣста и за да попълни тѣхъ нуждѣ поченѣло бѣ да прѣселява негритяни въ колонни-ти си, иъ не като неволници, а като свободни.

работници, главени да работѣтъ съ контрактъ. Това нѣщо въ Англіѣ показало се още отъ начало-то подозрително, и тѣя виждаше въ това свободно прѣселеніе сѣщо-то неволничество само подъ другѣ формѣ, и нѣколко пѣти въ Парламентъ-тъ мнозина отъ ви-ти-ти сѣ издигали гласъ-тъ си за да покажѣтъ, че Франціѣ допу-ща сѣщѣ-тъ неволническѣ трѣговиѣ, коѣ-то ѣе осѣдена отъ всѣч-кий-тъ свѣтъ, и за въспрѣщеніе-то на коѣ-то Англіѣ ѣе при-ѣмала всѣкогы най дѣѣтелно участіе. Нѣ Французско-то Прави-тельство не се остави отъ мысль-тъ си, и ето, що се ѣе слу-чило: Една трѣговска кѣща испрати отъ Нентъ корабъ *Regina* сѣ-лі въ Гвинейѣ за да набере тамъ за Французскы-ти колонни сво-бодни работници. Ланѣ прѣзъ Октомвриѣ той-зи корабъ хврѣли же-лѣзо при брѣгъ-тъ на независимѣ ѣединѣ областъ, коѣ-то ѣе насе-лена отъ Негритѣни подъ названіе Либериѣ. Още на 1821 год. ѣѣверо-Американци-ты сѣ основали на западный-тъ брѣгъ на А-фрикѣ колоніѣ, въ коѣ-то отъ всѣдѣ сѣ стичѣтъ Негритѣне ко-то сѣ ѣединѣ или сѣ другѣй начинѣ се отѣрѣѣтъ отъ неволѣ. И казваніе-то на тѣѣ странѣ ѣе дадено отъ свободѣ-тъ. На 1827. год. колоніѣ-та бѣ позната за независима республика, и отъ тогы тѣя ѣе станѣла прибѣжище за Негритѣни-ти, и населеніе-то ѣе пораснѣло до 200,000 души и отъ годинѣ на годинѣ расте. Глав-ный-тъ градъ на тѣѣ республикѣ ѣе Монровіѣ (отъ име-то на основатель-тъ нѣѣнѣ Монрое, президентъ въ Сѣверо-Американскѣ-тъ дрѣжавѣ) и въ той-зи градъ живѣѣе президентъ-тъ на Либери-скѣ-тъ республикѣ — Мулатинѣ ¹⁾. Кога научихѣ на брѣгъ-тъ за-що ѣе дошелъ Французскѣй-тъ корабъ, то мѣстно-то правителство прѣдложи на капитана Симоты, да му ускори намѣреніе-то и безѣ

¹⁾ Мулаты сѣ смѣсъ Европейци съ Негритѣни.

замедлениа капитанинъ-тъ внесе въ Либерийскъ-тъ хазна 1564 колонати за да изготви паспорти-ти на 400 души свободни работници кои-то съ согласіе-то на президентъ-тъ трѣбоваше да ся прѣдадѣтъ на корабъ-тъ въ 40 дена срокъ. И 270 души бѣхъ вече преведены на корабъ-тъ, а други-ти още чякахъ редъ, а на 9 Априлиа помежду нѣкои отъ доведени-ти Негритяни и готвачъ-тъ на корабъ-тъ, кой-то бѣ сѣщо Негритянинъ излѣзе прѣпирниа кои-то възбуди всички-ти Негритяни да вѣстанѣтъ и избихъ всички-ти матроси и офицери. Капитанинъ-тъ въ онова врѣмя ся случи на брѣгъ-тъ и като чю крѣськъ на корабъ-тъ, искаше да ся врьне нѣ море-то бѣше бурливо а той не можіаше да иде да си завладѣе пакъ корабъ-тъ, а на 15 Априлиа іединъ Английскый трѣговскый параходъ Еѣиопъ, кой-то като не посрѣщнѣ съпротивление улови и повлѣче съ себе си корабъ-тъ Regina Cœli кѣмъ Монровиѣ. Капитанъ Симонъ нѣколко пѣти протестова, нѣ никой не го слушіа, Англичяне-ти распустихъ Негритяни-тъ и искахъ да усвоѣтъ корабъ-тъ, нѣ въ това врѣмя дойдохъ два французскы парахода, кои-то на силѣ освободихъ корабъ-тъ. И това подаде поводъ на Английскы-ти вѣстници да крѣщѣтъ и да укорявѣтъ Французско-то Правителство, че ужъ то поддрѣжа омразнѣ-тъ трѣговиѣ. Криво имъ дойде че имъ ся удаде да усвоѣтъ лекъ-тъ плячкъ, и още помѣчено имъ дойде, че имъ іѣхъ измѣкиѣ отъ рѣщѣ-ти французската сила. И той-зи гнѣвъ ся изли въ оскрѣбителни думи противъ Французско-то Правителство, коіе-то прѣбрѣза да прѣдстави оправданіе-то си, нѣ Англіа не ся задоволи съ нѣго и скоро слѣдствиіе-то коіе-то ся сега нарежда ще открье истинѣ-тъ. А между тѣмъ Французско-то Правителство награди іедного отъ офицери-ти, кои-то приіемахъ участіе за да освободѣтъ Regina Cœli отъ Англичяни-ти.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Помежду други-ти благодѣтели послѣдствіа на Восточнѣ-тѣ войнѣ трѣбѣ да отнесемъ и всеобщѣ-тѣ потребнѣсть, коѣ-то о-сѣщать Европѣ-ти дръжавы за да упазѣтъ мирѣ-тѣ, и коѣ-то гы побужда да бѣдѣтъ колко-то ѣе възможно по сговорни и по податливи въ всички-ти сѣвременни международни въпроси. Отъ на-чало-то на текущѣ-тѣ годинѣ колко пѣти мирѣ-тѣ ѣе висѣлъ на косъмѣ, колко случаи сѣ были отъ кои-то положеніе-то на нѣкои дръжави ѣе было до край напрегнѣтъ, и всѣкий пѣтъ въ най критическѣ-тѣ минутѣ най мѣченѣ-тѣ въпросѣ ся ѣе разрѣшавалъ дипломатически и миролюбивно. Той-зи сѣщѣй-тѣ миролюбивѣй духѣ, таѣа потребнѣсть за мирѣ и спокойствіе не останѣхѣ безѣ вліа-ніе и на несогласіе-то коѣе-то бѣ изликижло помежду Даниѣ и Германіѣ, и коѣе-то малко бѣ остало да ся прѣврѣне въ открытѣ войнѣ. Нѣ Даниѣ послуша благоразумни-ти сѣвѣти кои-то ѣе по-дадохѣ отъ ѣеднѣ странѣ Франціѣ а отъ другѣ странѣ Россіѣ, и рѣши ся да отстѣпи въ правдивѣ-ти трѣбованіѣ на Нѣмскѣ-ти княжества: Голтштейнѣ, Шлезвигѣ и Лауенбургѣ, и сега той-зи въпросѣ може да ся счита разрѣшенѣ. И сѣястливо-то нѣегово раз-рѣшеніе не ще остане безѣ вліаніе и на другѣ несогласіѣ, кои-но сѣ изникнѣли въ послѣдне-то врѣмя, въ самѣ-тѣ Германіѣ по-между двѣ-ти голѣми нѣейни дръжави Австріѣ и Прусіѣ, и за кои-то отлагамы изложение-то до другѣй пѣтъ.

Въ послѣдне-то время Собраніе-то на Парижскѣ-ти конфе-ренции става часто ѣедно подирѣ друго и сѣ голѣмо оживленіе. Прѣвѣй-тѣ въпросѣ сѣ кой-то ся сѣ заѣели конференции-ти устрой-ство-то на Придунавскѣ-ти княжества ако не ѣе още сврѣшенѣ, то ѣе близко да ся сврѣши. Вѣстникѣ Nord пише, че въ десято-то сѣ-

брание было ршено за избраніе-то на Господари-ти (на бееви-ти) кои-то ще сж избирхтъ отъ народъ-тъ. Общій-тъ Сенатъ ще състои отъ 20 прѣдставители Молдовани и 17 Власи.

Отъ Рагузъ пишхтъ че глава-та на бунтобници-ти въ Герцего-вину явилъ ся съ покорнх главх прѣдъ комисаръ-тъ на портъ-тъ Кемаль Ефенди, кой-то го приеълъ благосклонно, и надѣхъ ся че скоро страна-та ще ся умири.

Отъ Австриѣ пишхтъ че Гръцкій-тъ краль Отонъ, кой-то бѣ стигнхлъ въ Виеннхъ отишелъ да ся лѣчи въ Киссингенъ.

Отъ Прусиѣ пишхтъ, че дошло отъ Франкфуртъ извѣстіе, че на $\frac{2}{15}$ Іюліа Даниа чрезъ посланника си Бюлова прѣдставила въ Сеймъ-тъ отговоръ на послѣдни-ти прѣдложениа, шо ѣ бѣ на-правиль Сеймъ-тъ, и той-зи отговоръ былъ умѣренъ и съ примирите-ленъ духъ.

Изъ Берлинъ пишхтъ че състояніе-то на дръжавъ-тъ ѣ спо-койно; и Правительство-то ще поиска да му ся даде отъ прѣд-ставительно-то събрание кредитъ за да умножи флотъ-тъ си.

Вхтрѣшни-тъ дѣла въ Английскій-тъ Парламентъ врьххтъ скоро не сж въспирхтъ. Единъ въпросъ подиръ другый ся разрѣ-шавхтъ, въ нѣколко часа обсуждхтъ ся и ся утврѣждахтъ такви закони, за кои-то въ друго мѣсто не бы достигнхло и цѣлх го-динх. Най важный-тъ въпросъ, кой-то ся разрѣши въ последне-то врѣмя ѣе уничтоженіе-то на политическх-тъ власть на Остъ-Ин-дийскх-тъ компаниѣ, коіа-то самостоітелно управляваше честь-тъ на 100. мил. души.

Въ събрания-то на горнх-тъ Палатъ лордъ Шафнибери прѣд-стави прошеніе съ коіе-то Остъ-Индійска-та компаниа проси да ѣ ся дозволи да забраня прѣдъ Парламентъ-тъ чрезъ Адвокати правдини-ти си, кои-то сж потыкани отъ новыи-тъ законъ за у-правленіе-то на Индиѣ. Пъ на странъ-тъ на министерство-то,

кое-то прѣдстави той-зи законъ, има голѣмо вышегласіе, и нищо не може вече да помогне на противнѣ-тѣ странѣ.

ТРЪГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Международни-ти политическы дѣла врьвѣтъ добрѣ и ся на-хождѣтъ въ благопріятно състоіаніе, и тръговіа-та, какъ-то виж-дамы отъ обнародовани-ти смѣтки на банкові-ти поченжла іе да ся съзема. Записи-ти ся умножавать, а капиталы-ти умялявѣтъ, ще рече тръговіа-та напрѣдова, нѣ іедно отъ най-важни-ти за тръ-говиѣ-тѣ международно дѣло не ся удаде. Мы смы говорили и другой пѣтъ че ся е съставила компаниіа за да съіедини Европѣ съ Америкѣ съ телеграфъ подѣ море-то. На 10 Іюніа отъ Плимуть (въ Англіѣ) излѣзе іедна флота, коіа-то отиде за да спусти тель-тъ въ Океанѣ-тъ. Та благополучно достигѣ до срѣдѣ-тѣ и тамъ двѣ-ти части на тель-тъ бѣхѣ съіединени, отъ кои-то една-та часть ся нахождаше на параходѣ Ніагара кой-то ся уѣхѣ къмъ Аме-рикѣ а другѣ-тѣ часть бѣше на параходѣ Агамемнонѣ, кой-то ся уѣхѣ къмъ Ирландіѣ. На 29 Іюніа дѣло-то още врьвеше добрѣ и Ніагара бѣ упустила тель-тъ на 142 мили, нѣ съобщеніе-то съ Агамемнона ся прѣкрати—тель-тъ ся бѣ прѣкъсяжѣ.

И така голѣми-ти усиліа на Англо-Американскѣ-тѣ Компа-ниѣ отидохѣ напраздно. Незнаіемъ ще ли опыта още вѣднѣжѣ честь-тѣ си. Нѣ въ два-та прѣвы опыта има разнесено до 700,000 лири стерлини. Ако ся рѣши още на іединѣ опытѣ, то трѣбѣ да измѣни линіѣ-тѣ или да испълни проектѣ-тъ на Г. Либестара, кой-то прѣдлага да ся проведе телеграфъ въ Америкѣ по сухо прѣзъ Россіѣ и Сибирѣ, и подирѣ прѣзъ Беринговскі-тъ проливѣ въ Калифорніѣ. Таіа линіа ще бѣде много дѣлга, нѣ сухопутны-ты телеграфы ставѣтъ съ по малкы разноскы и по лесно ся исправѣтъ поврежденіа-та. А Беринговскі-тъ проливѣ прѣдставя още іе-

дня леснотий; На срѣдѣ-тѣ ся нахожда островъ Св. Деомедъ, и той много улѣснява подводный-тѣ телеграфъ. Той-зи проіектъ іе много важенъ и за Россіиѣ-тѣ.

Друга іадна компанија ся іе наіела да устрои подводный телеграфъ помежду Франціиѣ и Алжирѣ, нѣ акціонеры-ты ся сѣ о-плашили отъ голѣмы-ты разноска, кои-то сѣ потрѣбны за да ся приготви само това нѣщо.

Отъ Неаполь пишѣтъ че подводный телеграфъ отъ той-зи градъ до островъ Искіиѣ ся іе устроилъ вече и открытъ на 7 Іюнија.

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ.

Въ прѣдидуѣ-тѣ нашиѣ лѣтопись извѣстили бѣхмы за періодическы изданија, кои-то ся издавѣтъ на Русскій языкъ и имѣтъ педагогическѣ цѣль, сега като нѣмамы ниѣщо своіе идемъ да посочимъ іедно ново періодическо списаніе, коіе-то ще почене да ся издава отъ новѣ 1859 годинѣ въ С. Петербургѣ на полскій языкъ подъ названіе Слово и ще сѣстои отъ іединѣ Вѣстникъ кой-то ще ся издава два пѣти въ недѣлѣ-тѣ, и іедно прибавленіе вѣднѣжъ въ мѣсець-тѣ, коіе-то ще сѣдрѣжъ отъ 12 до 20 печатаны листа.

Вѣстникъ-тѣ ще сѣдрѣжа правителственни распоряженіа, политическы новини, подлистникъ за науки, искуства и промысленность.

Прибавленіе-то ще сѣдрѣжа повѣсти и стихотвореніа, статіи историческы, политико-экономическы, статистическы, и юридическы (законовѣденіе) отъ іестественни-ти науки и педагогическы разсужденіа, критическый обзоръ за книжнинѣ-тѣ Полскѣ и Славянскѣ. Цѣна-та му іе 17 руб. въ год.

Другый іединѣ Вѣстникъ, кой-то ще почене отъ 1859 год. на Русскій языкъ іе Народное чтеніе кой-то ще ся издава

по іеднѣ книжкѣ въ два мѣсяца, и ще сѣдрѣжа до 160 стр. всяка книжка. Цѣна-та му іе двѣ рубли въ годинѣ-тѣ. Той-зи Вѣстникъ ще сѣдрѣжа девять отдѣла:

1. Правителственни распорѣженіа.
2. Изложениѣ на законы-ти, кои-ти ся относѣтъ до простый-тъ народъ.
3. Историѣа отечественна и народни сѣбытіа.
4. Жизнеописаніа на славни мѣжи, кои-то сѣ излѣзли отъ простый-тъ народъ.
5. Книжевни бесѣди и разсказы.
6. Стихотвореніа народни
7. Бесѣди за природѣ-тѣ и за чловѣка.
8. Медицински совѣты за народъ-тѣ
9. Различни вѣсти за земледѣліе, промысленность и трѣговіѣ.

ОБЩИЙ ДНЕВНИКЪ.

Компаниѣа-та, коѣа-то іе устроила параходъ Левиатанъ рѣшила іе че той-зи параходъ ще ходи въ Америкѣ, до Портлендъ, а ще излазѣ отъ Голигедъ или Ливерпуль. Надѣѣтъсѣ че ще може да прѣминува прѣзъ Океанъ-тѣ въ 7 дена и въ годинѣ-тѣ ще прави седѣмъ или осемъ рейса. Всѣкий рейсъ ще дава, какъ-то смѣтътъ чистъ доходъ до 17,700 лири стер. и ще зема до 2100 души пѣтници изъ вѣднѣжъ.

Въ Вангуверъ на западъ въ Сѣвернѣ-тѣ Америкѣ открыты златны разсини, кои-то, казвѣтъ не сѣ по малко богаты отъ Калифорнийски-ти, злато іе найдено до сега у Томсонъ Риверѣа и на много други мѣста.

Въ Парижъ іе приготвена статуѣа Наполеонъ І на конь, коѣ-то ще прѣвезѣтъ въ Шербургъ Англичане-ты, кои-то сѣ іѣ видѣ-

дали въ Парижъ казвѣтъ не сѣ довольны отъ формѣ-тъ ѳ. Наполеонъ възсѣднѣлъ конь и прострѣлъ рѣжѣ-тъ си, като че дава повелѣнъ знакъ на Англіѣ.

Отъ Стокгольмъ (въ Швеціѣ) пишѣтъ че издатель-тъ на єдинъ Вѣстникъ Линдаль, былъ осѣденъ на смръть, защо-то напеча-талъ думѣ противъ єдинѣ дамѣ. Кога фамилія-та му молила Царь-тъ да го прости, той отговорилъ, че честь-та му є въ рѣ-цѣ-ти на женѣ-тъ коѣ-то той оскрѣбилъ. Нѣ той не ся рѣши да иска отъ нїєѣ прощѣ. Кога въ отреденый-тъ день го заведохъ да го посекѣтъ, кога му разврѣзахъ очи-ти, той видѣ отъ прѣдѣ си сѣжѣ-тъ женѣ, коѣ-то бѣ оскрѣбилъ, и тѣа му каза » азъ тѣ прощавамъ ». Подирь това и Царь-тъ го прости и намѣсто смръть бѣ само запрѣтъ нѣколко вѣмѣ.

— *Господине Редакторе на Български издаваеми въ Цариградѣ Книжици!* — Прочитавши първа-та книжица на мѣсяцъ Май, всрѣ-тнахъ на една страница въ нея именно на 26-та писма Стефана Воеводы Молдавскаго и Дородея Архієпископа Охридскаго, кои-то ся озаглавени съ слова: Документи за Българска цръко-вна Исторія, съ замѣчаніе на представитель-тъ имъ и Г. Григоровича. И ги турилъ представитель-а имъ въ това будто исто нарѣчіе и правописаніе, какво-то са были писани въ онова време. Представитель на тѣя писма ся подписува А. П. З. Подъ тѣя бу-кви мы убѣдительно разумѣваме Архимандрита Партенія Зографска-го, и истина Ви казваме, отъ все-сърдце ся радоваме за него-вы-тѣ учены прилѣжанія заради народно образованіе и полза, а отъ друга страна остануваме къ него съ братско негодованіе; защо-то до сега държалъ є у себе си въ неизвѣстность тѣя драгоцѣнны заради насъ рѣдчѣта, и чекалъ є да ги трѣси по свои-тѣ тефѣ-ри и да ги приклѣява отъ себеси тогива, коги-то мы му ги пра-тихѣ на истекшій Априлій за да Вы ги предаде за помѣщеніе въ

Книжици-тъ Вы. Мы не желаеме да ся обнародова наше име, по това, що прашае Вамъ или чрезъ него, или чрезъ други, криво ли е право ли е, желаеме да Ви ся предава и съ Ваши замѣчанія да помѣщавате въ Книжици-ти Вы, а полсѣ они могатъ, ако да иматъ въ себе си подобни поправилни списанія замѣчаніе съ свое на попереди представлени-тъ, да помѣщаватъ отново. Това, чини ни ся, не вреди на сегашно положеніе нашея литературы и никой не може да негодува на това. Но коги-то азъ оттука му испратихъ тия две писма, преведени отъ Молдовскій языкъ изъ Историческый Магазинъ Дакіи на нашъ просто-Българскій языкъ съ подмѣчаніе, що исти-тъ ся находятъ въ Рилскій Монастырь, и му писахъ да Ви ги предаде; тогива и онъ ся е сѣтилъ да трѣси Гласникъ Дружства Србске Словесности. Азъ немахъ въ видъ, само едно явленіе нихно на Българскій Свѣтъ, но да могатъ наши-тъ да снематъ копіи отъ исти-тъ изъ Рилскій Монастырь, и тогива, коги-то ги читаме въ Книжици-тъ Вы, можеме вѣрно да кажеме, чи е чисто тогавашно писменно нарѣчіе и правописаніе Българско. — А поради това сега мы не сме удостовѣрени въ подлинность-та на нарѣчіе-то и правописаніе-то имъ; Защо-то въ нихъ ся види и Сърбизмъ, ако и неправильный. На пр. Първіе Іустиніаніе джлготи ради путные, лѣта многими, разбрахъ, земли арбанашкые, Нашее Църквы, нашего Смирение, устаменію. Съ едно слово, весма мало носять образъ на подлинника, колку-то мы проразумѣваме, защото имае доста отъ Стефаново время документални описанія и църковни книги. — Мы по благодарни бы были, ако бы ся Собрать нашъ О. Партеній рѣшилъ да помѣсти тия писма, ако бы и отъ себеси, на Българскій языкъ, какво-то и Свѣти-Климентово житіе, доклѣ да ся зематъ исти копіи отъ исти-тъ Оригенали, а не да сякаме подлинници у Гласникъ Дружства Србске

Словесности да ги помѣщаме кривы; понеже Мы мислиме, чи наши-тѣ книжици иматъ въ видѣ и това, сирѣчь, да показватъ какво-то народу, така и на оныя, кои-то ся занимаватъ съ учени трудове заедно съ исторически факты и старо-то присменно нарѣчіе и правописаніе, зада си избира изъ нихъ всекій за себеси, що иска, доклѣ дойде време да ся уреди едно общо писменно нарѣчіе Ново-Българско, или старо-Българско. Освѣнь това мы ако начнемъ да префащаме чужди-тѣ писменни занятія подъ свое име, то може всѣкій изъ насъ да ся трѣгне отъ писменно пособіе на издаваеми-тѣ отъ Васъ Книжици и ще ся повреди основаніе-то на това, кое-то съ толкува трудове и иждивеніе ся начала. А заради това добро и полѣзно бы было, ако ся рѣшите какво-то исто-то, така и отъ себе нѣщо да обнародите въ книжици-тѣ Вы за да постѣпаватъ наши-тѣ ученіи по правила на учени-тѣ и на книгопечатаніе. Азъ и 2-е число на сегашній Іуній проводихъ Ви кое-що за помѣщеніе въ Книжици-тѣ Ви чрезъ упоменутого духовнаго моего брата, но боимся да не нѣкакво и оно пострада какво-то и вышеупоменути-тѣ писма. Ето съ исто-то и 1-е продълженіе на пратенно-те Ви испроваждамъ и Вы просимъ да ме увѣдомите.

1858 Іунія 18

ВАСЪ А. Б.

М Ъ С Я Ц

за

1859,

Пространенъ, сирѣчь какъвъ-то Българска-та Книжнина го е предначрѣтала да става всяка година, хванъ да ся печяти. Настоятелство-то прие за него нѣколко материялъ, нъ зацо-то иселав да го направи за да хване мѣсто и за 1858, но коѣ-то не пристигнъ да издаде такъвъ, за това моли наши-ти родолюбиви учени да ся потрудѣтъ да напишѣтъ по нѣщо оригинално за да ся помѣсти у този общеполезенъ Мѣсяцословъ. Освѣнь това Настоятелство-то моли въкашни-ти настоятелства на Българскѣ-тъ Книжници да му предизвѣстѣтъ до колко Мѣсяцослова могатъ ся распоряди освѣнь опъзи едѣ-то ще ся дадѣтъ безъ заплатѣ на помощници-ти на Книжници-тъ.

Цариградъ

1858. 15 Юлія.

НАСТОЯТЕЛСТВО-ТО

на

БЪЛГАРСКЪ-ТЪ КНИЖНИЦЪ.

спомоществованиѣ - БЪЛГАРСКИ-ТИ Книжици и Книжничъ приѣма ся лица:

Отъ Настоіатели-ти на БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ
 Р. Г. К. Мариновича и К. В. Славчевича въ Цариградъ.

Отъ Г. Паптели Х. Г. Кисимова въ Тръново.

- • Т. Х. Бойчова въ Шуменъ.
- • Братіа Х. Петкови въ Русюкъ.
- • Сав. І. Гамзовенова въ Видинъ.
- • Радіа Теодорова въ Силистрѣ.
- • Братіа Георгиевичъ въ Варна.
- • А. Н. Каракашъ въ Свищовъ.
- • Димитра Трайкова въ Софій.
- • Господина Данчева въ Сливенъ.
- • Ст. Ариудова и сѣнъ въ Габрово.
- • Георги Карловскій въ Тулча.
- • Неша Х. Матеева въ Едрене.
- • Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивъ.
- • Ст. Груйоглау въ Казанлъкъ.
- • Иванча Стоіанова въ Ескы-Зааръ.
- • Христодула Чорбаджи въ Хаскюй.
- • Д. Х. Тулева въ Калотерь.
- • Братіа Х. Гюрови въ Самоковъ.
- • Дим. Янакиѣва въ Дупница.
- • Кара-Никола Ангелова. Въ Т. Пазарджикъ.
- • К. Фотинова въ Смирнѣ.
- • Хр. Георгиева въ Букурещъ.
- • Мих. Поповича въ Ибраиѣ.
- • М. и А. Авраамовича въ Гюргево.
- • Евлогіа Георгиева въ Галацъ.
- • Огца Архімандрита Наѣанаила Стоіанова и Папа-
 ника на Дебровецкій-тъ мѣнастырь въ Ямъ.
- • Г. Шопова въ Измаиѣ.
- • Николаіа Хр. Палаузова и Ст. Тошковича въ Одессѣ.
- • Ат. Михайлова въ Виѣннѣ.

